

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS 2/2022

Keskustelunavaus:
Tilintarkastuslautakunnan
ratkaisut tulisi julkaista
ilman nimiä

Laatu ja luottamus
kulkevat käsi kädessä

3 X 3 näkemystä
talouspolitiikasta

PASI LEPPÄNEN

**Hyvinvointialueet tuovat
uutta tilintarkastukseen**

ESG-VALMENNUSOHJELMA 2023

alkaa 1. huhtikuuta

Varmennetaan vastuullinen tulevaisuus

Katse tulevaisuuteen

Tulevaisuus kiinnostaa aina, mutta kun vuodenvaihte lähestyy, ajatukset suuntaavat melkein automaattisesti edessä olevaan. Moni muistelee mennyttä, puntaroi nykytilannetta ja asettaa tavoitteita uudelle vuodelle.

Samankaltainen syklistyys näkyy yhteiskunnassa, joskin politiikassa aikajänne on vaalikausi. Kun vaaliurnat kutsuvat äänestäjiä heti aprillipäivän jälkeen huhtikuussa, olemme yhteiskunnassakin uuden äärellä. Se näkyy siinä, että julkista ilmatilaa ovat alkaneet täyttää arviot loppuillaan olevasta hallituskaudesta ja näkemykset seuraavan hallituskauden tavoitteista.

Käsissäsi oleva Profiitti-lehti kurkistaa tulevaisuuteen useassa artikkelissa. Sivuumme julkisten menojen isointa erää – sosiaali- ja terveydenhuoltoa – tutustumalla uusiin hyvinvointialueisiin. Olemme kiinnostuneita Suomen menestymisestä, joten selvitimme mitä elinkeinoelämä toivoo seuraavalta hallitukselta.

Tammikuussa aloittavista hyvinvointialueista kertoo sivuilla 10–15 finanssineuvos **Pasi Leppänen**, joka on valtiovarainministeriössä osallistunut uudistuksen valmisteluun. Leppänen käy läpi tehtäviä, joita uudistus tuo tilintarkastajille.

Sivuilla 33–36 annamme puheenvuoron elinkeinoelämän päättäjille. Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja **Mikael Pentikäinen**, Perheyriyten liiton **Minna Vanhala-Harmanen** sekä Elinkeinoelämän keskusliiton **Jyri Häkämies** määrittelevät kukin omista näkökulmistaan seuraavan hallituksen työlistan tärkeimmät.

Suomen Tilintarkastajat ry kartoittaa säännöllisesti tilintarkastajien näkemyksiä talouden tilasta ja tulevaisuudesta. Tämänvuotisen Tilintarkastajabarometrin tiedonkeruu on saatu valmiiksi ja tuloksia analysoidaan paraikaa.

Tällä kertaa kysyimme tilintarkastajilta myös laajemmin näkemyksiä yritysten toimintaympäristöstä sekä talouspolitiikasta. Tuoreeltaan löydät tulokset tammikuussa verkkosivuiltamme www.tilintarkastajat.fi. Kannattaa käydä katsomassa.

Sarianna Toivonen

päätöimittaja
p. 041 540 5868

Profiitti

Profiitti on kahdesti
vuodessa ilmestyvä
jäsen- ja sidosryhmälehti.

 @STyhdistys

 Suomen Tilintarkastajat ry

 @suomentilintarkastajat

TILINTARKASTAJAPÄIVÄ 2023

Tilintarkastajapäivä kokoaa tilintarkastajat ja alan lähimmät sidosryhmät yhteen kuulemaan mistä tilintarkastusalalla puhutaan.

Päivässä korostuvat ajankohtaiset aiheet taloudesta, vastuullisuudesta ja tilintarkastuksesta, samalla tuoden esiin tilintarkastajan monipuolista ja laajaa työnkuvaa.

13.1.2023

Ilmoittaudu mukaan osoitteessa stakatemia.fi

S SUOMEN

T TILINTARKASTAJAT

tilintarkastajat.fi

15

20

Lakiesitys
kestävyysraportoinnista

on tulossa lausuntokierrokselle
keväällä.

- 5 **Pääkirjoitus**
Katse tulevaisuuteen
- 6 **Uutiset**
- 9 **Sanan sanoin:**
Maailmankirjat sekaisin
– vaan ei tilikirjat
- 10 **Haastattelussa**
Pasi Leppänen
- 15 **Edunvalvonta**
Keskustelunavaus:
Tilintarkastuslautakunnan
ratkaisut tulisi julkaista
ilman nimiä
- 20 **Kestävyysraportoinnin**
direktiivi siirtymässä
lainsäädäntöön
- 23 **Laatu ja luottamus**
kulkevat käsi kädessä
- 29 **Kim Ittonen:**
Asiantuntijoiden rekrytointi
tilintarkastuksen laadun
ytimessä
- 30 **Osaamisen kehittäminen:**
ESG-valmennusohjelma
herättänyt kiinnostusta
maailmalla asti
- 33 **3 X 3 näkemystä**
talouspolitiikasta
Mikael Pentikäinen,
Minna Vanhala-Harmanen
ja Jyri Häkämies
- 37 **Toiminnan jatkuvuus**
on tärkeää
- 40 **Sisäiset ilmoituskanavat:**
Pienet tilintarkastusyhteisöt
voinevat hakea poikkeusta
- 42 **Mitä tilastot kertovat**
tilintarkastajasta?
- 44 **Kulisseissa:**
Opiskelijakampanjalla
alalle uusia osaajia
- 46 **Sari Lounasmeri:**
Osakesijoittaja ja
härän vuosi 2023

Vastuullisuusraportointia puitiin laajalla kokoonpanolla

Suomen Tilintarkastajat ry kokosi laajasti eri sidosryhmiään keskustelemaan vastuullisuusraportoinnista ja sen uudistumisesta. Syyskuussa Helsingissä järjestettyyn tapahtumaan osallistui yli 50 yritysten, järjestöjen ja viranomaisten edustajaa.

Alustuspuheenvuoron piti tilintarkastajien Eurooppa-talon kattojärjestön Accountancy European toimitusjohtaja **Olivier**

Bouteillis-Taft. Hän kertoi talouden vihreästä siirtymästä ja EU:n lähivuosien sääntelyagendasta.

Kommenttipuheenvuoron piti **Leena Linnainmaa**, joka painotti, että hallituksissa toimivat tarvitsivat koulutusta vastuullisuusasioista. Hän toimii Euroopan hallitustyötä tekevien henkilöiden yhdistysten kattojärjestö ecoDan hallituksen puheenjohtajana ja DIFin pääsihteerinä.

Paneelikeskustelussa määriteltiin, että yrityksille raportointiuudistus tuo keppiä ja porkkanaa: se yhdenmukaistaa raportointia mutta vaatii myös lisäresursseja. Keskustelemassa olivat **Marika Nevalainen** Deloitteelta, **Laura Puustjärvi** Valmetilta, **Jesse Collin** Pörssisäätiöstä sekä hallitussammattilainen **Sari Pohjonen** ja **Karoliina Lindroos** Ilmariselta. ■

TULOSSA TAAS:

Tilintarkastajabarometri

Suomen Tilintarkastajien perinteinen Tilintarkastajabarometri on tiedonkeruuvaiheessa.

Kyselytutkimus kartoittaa tilintarkastajien näkemyksiä yritysten tilasta ja esimerkiksi siitä, miten yritysten liikevaihto, investoinnit ja henkilöstömäärä lähiaikoina kehittyvät.

Barometri summaa tilintarkastajien arvioita laajemmin Suomen talouden kehityksestä. Tällä kertaa pyysimme myös arvioita

tulevan hallituksen talouspolitiikasta sekä muutamasta muusta aiheesta.

Koska tilintarkastajat ovat yrityksistä riippumattomia, barometri koostaa kaikille suomalaisille kiinnostavia näkemyksiä taloustilanteesta. Barometrin tulokset julkistetaan ensi vuoden puolella. ■

Metsäsektori osaa kestävyysraportoinnin

Metsäteollisuusjätti Stora Enso, sellukuitua tekstiiliksi jalostava Spinnova ja metsäomistuksiin keskittynyt Tornator palkittiin vastuullisuusraporteistaan Kestävyysraportointikilpailussa marraskuussa. Myös jalostamoyhtiö Neste sekä teleyhtiö Elisa nousivat raporteillaan palkittujen joukkoon.

Stora Enso voitti kokonaiskilpailun jo kolmatta kertaa. Metsäjätin raportti sai kiitosta muiden muassa kaksoisolennaisuuden ja biodiversiteettiin kohdistuvien vaikutusten huomioimisesta sekä kattavasti eri aikajänneille asetetuista tavoitteista.

Tornator palkittiin Biodiversiteetti-kategoriassa ja Spinnova pk-yritysten kategoriassa. Neste voitti Ihmisoikeudet-kategoriassa ja Elisa Ilmastomuutos-kategoriassa. Kaikkiaan kilpailuun

osallistui tänä vuonna 46 yritystä.

”Kestävyysraportoinnista on tullut entistä kriittisempi keino tuottaa informaatiota kaikkien organisaatioiden – niin pienten ja suurten yritysten kuin julkisen sektorin eri toimijoiden – sidosryhmille”, korosti tuomariston

puheenjohtaja, Chief Sustainable Finance Advisor **Eila Kreivi** Euroopan investointipankista.

Tuomaristo kiinnitti tänä vuonna huomiota etenkin hyvään hallintotapaan sekä valmiuksiin vastata tuleviin EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaatimuksiin. Esimerkiksi raporttien varmentaminen tulee pakolliseksi lähivuosina. Lisäksi tuomaristo painotti arvioissaan sitä, että raportin lukijan tulisi löytää helposti ja ymmärrettävästi yhtiön kannalta olennaiset tiedot.

Suomen Tilintarkastajat ry:n lisäksi Kestävyysraportointikilpailun järjestämisessä mukana olivat Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Climate Leadership Coalition ry, yritys vastuuvastuuverkosto FIBS ry, Vastuullisen sijoittamisen yhdistys Finsif ry, Hanken, Nasdaq Helsinki, Ympäristöjohtamisen yhdistys YJY ry ja ympäristöministeriö. ■

Käännöstöryhmille skoolattiin syyskuussa Helsingissä.

Käännöstöryhmille kiitosta maailmalta

Suomen Tilintarkastajat ry:n käännöstöryhmien jäsenet saivat kiitosta pitkäaikaisesta ja omistautuvasta työstä syyskuussa Helsingissä järjestetyssä tilaisuudessa. Työryhmien työtä kiittelivät muiden muassa IFRS Foundation, Euroopan komission käännöspääyksikkö ja kansainvälinen tilintarkastajaliitto IFAC.

Useat puhujat painottivat laadukkaiden ja luotettavien käännösten merkitystä standardien soveltamisen edistäjänä. Esimerkiksi IFRS Foundationin standardien käyttöönottoyksikön päällikkö **Anna Hemmant** luonnehti suomalaista käännösprosessia erityiseksi usealla tavalla.

”Suomen Tilintarkastajat ry on kääntänyt IFRS-standardeja 23 vuotta, yhden kääntäjän voimin ja työryhmän avustuksella. Heillä kaikilla on laaja asiantuntemus ja he ovat olleet erittäin omistautuneita vapaaehtoistyöhön”, Hemmant sanoi. ■

Kuvassa vasemmalta Sari Hakala, Osmo Valovirta, Alekski Martamo, Teemu Laitinen, Mirel Leino-Haltia, Ilkka Kujala ja Markku Katajisto. Kuvasta puuttuu Tuomas Ilveskoski.

Alekski Martamo aloittanut puheenjohtajana

Suomen Tilintarkastajat ry sai kesäkuussa uuden hallituksen. Kaksivuotiskaudelle 2022–2024 hallituksen puheenjohtajaksi valittiin **Alekski Martamo** sekä varapuheenjohtajiksi **Sari Hakala** ja **Osmo Valovirta**.

Martamo otti tehtävän vastaan luottavaisin mielin. Hän korosti luottamuksen merkitystä. ”Rakenname osaltamme sidosryhmien luottamusta tilinpäätöksiin ja muuhun taloudelliseen raportointiin, ja olemme itse luottamuksen arvoisia.

Luotettava taloudellinen raportointi edistää koko Suomen menestystä myös epävakaina aikoina.”

Uutena hallitukseen nousi **Markku Katajisto**. Hallituksessa jatkavat **Tuomas Ilveskoski**, **Ilkka Kujala**, **Teemu Laitinen** ja **Mirel Leino-Haltia**. ■

Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja Sanna Alakare porautuu ajankohtaisiin tilintarkastusalaan koskeviin kysymyksiin.

Maailmankirjat sekaisin – vaan ei tilikirjat

Pandemian hellittäessä olemme kohdanneet uusia kriisejä, joita useat sukupolvet kokevat ensi kertaa. Sota esiintyi monille vain historian kirjoissa, eikä sen todellisuutta ja laajoja vaikutuksia ole aiemmin tarvinnut ajatella. Ilmastonmuutos näkyy myös poikkeuksellisinä luonnonilmiöinä ja jättää Euroopassa jälkeensä kuivuneita jokia ja riskeeraa muun muassa ydinvoimaloiden jäähdytyksen maanviljelyksestä puhumattaan. Kun kysyntä etenkin energiasta ja ruoasta on tarjontaa suurempi ja globaaleissa toimitusketjuissa on edelleen haasteita, on inflaatio noussut poikkeuksellisen nopeasti ja korkealle. Samalla korot nousevat ja jättävät tavalliset kansalaiset ihmettelemään, minne ne eurot pankkitililtä taas jo ehtivät kadota.

Elämme todellakin poikkeuksellista epävarmuuden aikaa, vaikka voimme olla huojentuneita siitä, että itäraja on edelleen rauhallinen. ”Suomi on vakaa maa tällä hetkellä niin epävakaa maailman ajassa”, totesi tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** saatesanoissaan Suomen itsenäisyyspäiväksi.

Vakautta arkeemme ja uskoa tulevaisuutemme luovat yhteiskuntamme perusrakenteet. Itse nostan niistä tässä esiin vahvan osaamisemme kirjata ikävätkin reaali maailman tapahtumat luvuiksi tilinpäätökseen ja siten tuottaa luotettavaa tietoa tulevaisuutta koskevien päätösten pohjaksi.

Kun Venäjä aloitti hyökkäyksensä, osalla yrityksistä oli tilinpäätösten laadinta käynnissä, monissa yrityksissä kvartaaliraportointi. Samanlaisilla prosesseilla kuin oli jo opittu arvioimaan koronaviruksen leviämiseen liittyviä riskejä, nyt arvioitiin Venäjä-riskejä ja sodan vaikutuksia liiketoimintaan. Esiin nousivat myös toiminnan vastuullisuuteen liittyvät näkökohdat ja kiinnostus saada tietoa yritysten toiminnasta ja yhteyksistä Venäjään yhdistettynä pakotteiden noudattamiseen.

Omaan korvaani kuulosti yhtä aikaa helpottuneelta mutta toisaalta yllättyneeltä, miten keskusteluissa ni tilintarkastajien kanssa nämäkin maailman hirveudet pystyttiin käsittelemään ja ottamaan heti huomioon. Ne sanallistettiin riskeiksi ja niiden arvioinniksi siinä missä vähän tavanomaisemmatkin riskit.

Helppoja keskustelut tilinpäätöksiä laadittaessa tai tilintarkastuksissa eivät varmasti ole. Vastaan on tullut uusia tilanteita sekä epävarmuutta eri skenaarioiden toteutumisesta, mutta toisaalta monet asiat ovat talouden ammattilaisilla kuitenkin selkäytimessä. Lopputuloksena on kuitenkin tilinpäätöksiä ja muita raportteja, joissa vaikutukset on kvantifioitu, selostettu ja varmennettu niin, että jälleen käytössämme on luotettavaa tietoa päätöksenteon pohjaksi.

Sauli Niinistö jatkaa: ”Olemme aina selviytyneet haastavista ajoista itseemme luottaen ja toisiamme auttaen.” Tämänkin vuoden kokemuksen perusteella en voisi olla enempää samaa mieltä. Tilintarkastajien ja muiden talouden ammattilaisten osaaminen talousasioista on rautainen. Ja yhdessä toisiamme auttaen ja tukien saamme hoidettua vaikeatkin asiat – sodasta ilmastonmuutokseen.

Sanna Alakare

10

HENKILÖKUVA

Tilintarkastajien tehtävät
hyvinvointialueella ovat
monipuoliset ja laajat
yrityssektoriin verrattuna.

HYVINVOINTIALUEET

tuovat uutta tilintarkastukseen

Tilintarkastajat ovat paljon vartijoina, kun 21 hyvinvointialuetta ja HUS-yhtymä aloittavat varsinaisen toimintansa tammikuussa 2023. Suurten volyymien organisaatioissa on paljon yksiköitä ja henkilöstöä. Niissä liikkuu paljon euroja, mikä vaatii tilintarkastajilta erityistä huolellisuutta.

TEKSTI **Olli Manninen** KUVAT **Emilia Viitamäki**

inanssineuvos **Pasi Leppänen**

valtiovarainministeriöstä arvioi, ettei siirtymä kuntasektorilta hyvinvointialueiden tilintarkastajaksi merkitse julkisen sektorin tarkastajille lopultakaan sisällöllisesti dramaattisen suurta muutosta.

– Hyvinvointialueen toimiala on suhteellisen rajattu, ja tilintarkastajien tehtävät ovat hyvinvointialueilla pitkälti samat kuin kunnissa ja kuntayhtymissä, mutta vivahde-eroja syntyy sääntelyn eroista, Leppänen sanoo.

Leppänen on osallistunut finanssineuvoksen virkansa puolesta uudistuksen lainsäädännön valmisteluun, ja hänen virkatehtäviinsä sisältyy hyvinvointialueiden talouden, lainanottovaltuuksien määrittelyn ja investointien ohjauksen tehtäviä. Lisäksi hän toimii hyvinvointialueiden ja kuntien kirjanpito-ohjeet antavan kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston puheenjohtajana.

– Vuoden 2022 aikana jaosto on antanut hyvinvointialueille kirjanpitoa koskevat yleisohjeet sekä lau-

sunnot esimerkiksi siirtymävaiheen käsittelystä kuntien ja kuntayhtymien sekä hyvinvointialueiden kirjanpidossa, Leppänen kertoo.

Leppänen on mukana myös kuntien taloutta ja tarkastusta koskevien asioiden valmistelussa, esimerkiksi pohtimassa kuntien tilintarkastuksen muutostarpeita osana kuntapolitiikan kehittämistyötä.

Siirtymävaihe vaatii tarkkuutta

Tilintarkastajien tehtävät hyvinvointialueella ovat monipuoliset ja laajat yrityssektoriin verrattuna. Tilintarkastajan on tarkastettava julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajan on tarkastettava, onko hyvinvointialueen hallintoa hoidettu lain ja aluevaltuuston päätösten mukaisesti, antavatko hyvinvointialueen tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös sekä toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikean ja riittävän kuvan hyvinvointialueen tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lisäksi tilintarkastajan on tarkastettava, että hyvinvointialueiden rahoituksen perusteista annetut tiedot ovat oikeita ja tarkastettava, että hyvinvointialueen sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

– Siirtymävaiheessa tilintarkastajien on syytä olla hyvin tarkkana, että kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät kustannukset on määritelty oikein. Käytännössä tämä tarkoittaa,

että vuoden 2022 tilinpäätökset on laadittu kunnissa ja kuntayhtymissä kirjanpito-ohjeiden mukaisesti, ja että kustannukset on kohdistettu eri palveluille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti, Leppänen korostaa.

Laajuus tuo lisämausteita

Leppäsen mukaan merkittävimmät erot aiempaan verrattuna tilintarkastajien tehtäviin kunnissa ja kuntayhtymissä liittyvät hyvinvointialueiden ohjauksen erityispiirteisiin ja toiminnan volyymin mukanaan tuomiin haasteisiin.

– Hyvinvointialueiden ohjaus, kuten investointien ohjaus, lainanottovaltuudet ja niiden muuttamiselle asetettavat ehdot ja mahdollisen lisärahoituksen ehdot, sekä talouden tasapainottamista ja alijäämän kattamista koskevien säännösten noudattaminen on otettava tilintarkastuksessa huomioon, Leppänen toteaa.

– Lisäksi hyvinvointialueiden laajuus tuo omat lisämausteensa, kun uusissa organisaatioissa on paljon yksiköitä ja henkilöstöä sekä tarkastuksen kohteena huomattavat euromäärät, Leppänen lisää.

Hyvinvointialueiden työntekijöiksi vuonna 2023 siirtyy liikkeenluovutuksella noin 173 000 sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen henkilöstöä kunnista ja kuntayhtymistä.

Vuoden 2022 tasossa arvioituna kuntien siirtyvät sote-kustannukset ovat yhteensä noin 20,7 miljardia euroa. Kuntien pelastustoimen tehtävien kustannukset ovat vuoden 2022 tasossa 485 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoituspohja on siten 21,2 miljardia

Hyvinvointialueiden
rahoitus on koko maan
tasolla noin 22,5
miljardia euroa.

KUKA?

Pasi Leppänen, 55

- Finanssineuvos, valtiovarainministeriö
- Aloittanut nykyisessä tehtävässä vuonna 2018
- Aiempi työkokemus: Tampereen yliopisto, Tampereen kaupunki, tilintarkastusyhteisöt
- Koulutus ja oppilaitos: Kauppätieteiden maisteri, Tampereen yliopisto (1992)

euroa. Kun hyvinvointialueiden rahoituksessa huomioidaan palvelutarpeen kasvu, hyvinvointialueiden hintaindeksi sekä uudet ja laajenevat tehtävät, on vuoden 2023 rahoitus koko maan tasolla noin 22,5 miljardia euroa.

Kuntia tiukemmat vaatimukset

Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa ainoastaan investointisuunnitelmansa mukaisten hankkeiden rahoittamiseen valtioneuvoston päättämän lainanottovaltuuden puitteissa.

Laskennallisiin kriteereihin perustuvaa lainanottovaltuutta voidaan muuttaa silloin, jos investoinnit ovat välttämättömiä palvelujen turvaamiseksi, eikä niitä voida rahoittaa muulla tavoin.

Lainanottovaltuuden muuttamiselle voidaan asettaa ehtoja samalla tavalla kuin hyvinvointialueen saamalle lisärahoitukselle.

– Tilintarkastajan tulee varmistaa, että lainanottovaltuutta ja sen muuttamiselle asetettuja ehtoja sekä lisärahoituksen ehtoja on noudatettu. Talouden tasapainottamista ja alijäämän kattamista koskevat vaatimukset ovat kuntia tiukemmat, Leppänen kertoo.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen kolmen vuoden aikavälillä. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta.

Käytäntö muovaa ohjausta

Hyvinvointialueiden ohjaus alkoi jo viime vuonna, vaikka palvelujen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Leppänen on ollut mukana valmistelemassa lainanottovaltuuksien ohjausprosesseja, mikä on ollut vaativa tehtävä, sillä aiempia käytäntöjä ei ole ollut ja uusia prosesseja ja valtion ohjaustarpeita on tullut asioiden edetessä koko ajan lisää.

– Lisäksi eri hyvinvointialueet ovat hyvin erilaisissa tilanteissa. Ohjausprosessit muotoutuvat käytännön myötä, Leppänen sanoo.

Valtioneuvosto päätti vuoden 2022 kesällä vuotta 2023 koskevista lainanottovaltuuksista ja hyvinvointialueiden on pitänyt toimittaa ohjaukselle ministeriöille ensimmäiset investointisuunnitelmansa. Lisäksi kolmen hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksien muuttamises-

ta on syksyllä tehty valtioneuvoston päätökset.

– Lainanottovaltuuksien muuttamista koskevassa päätöksessä on aina hyvinvointialuetta sitovia ehtoja, Leppänen täsmentää.

Nämä ehdot liittyvät muun muassa investointien välttämättömyyden varmistamiseen sekä talouden tasapainottamisohjelmien laatimisvelvoitteeseen. Ohjelmien tarkoituksena on varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky.

Vuoden 2022 aikana kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut hyvinvointialueille kirjanpitoa koskevat yleisohjeet sekä lausunnot esimerkiksi siirtymävaiheen käsittelystä kuntien ja kuntayhtymien sekä hyvinvointialueiden kirjanpidossa.

Kolmen ministeriön ohjauksessa

Sote-uudistus ja hyvinvointialueiden perustaminen ovat kotimaisen sosiaali- ja terveydenhuollon historian suurimpia uudistuksia. Uudistuksessa tehdään muutoksia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen, tuottamiseen ja rahoittamiseen.

Uudistuksen valmistelussa, läpiviennissä ja käytännön toteutukses-

**Hyvinvointialueen valtuusto päättää itsenäisesti
esimerkiksi siitä, miten sosiaali- ja terveyshuollon
sekä pelastustoimen palveluverkko toteutetaan.**

sa on keskeisessä asemassa ollut kolme eri ministeriötä.

Valtiovarainministeriö vastaa hyvinvointialueiden perustamista, hallintoa, rahoitusta ja henkilöstöä sekä omaisuusjärjestelyjä koskevan lainsäädännön valmistelusta ja täytäntöönpanon ohjauksesta. Ministeriön vastuulle kuuluvat esitykset kuntien tehtäviä ja rahoitusta koskevista muutoksista sekä verolainsäädännön muutokset. Uudistus vaikuttaa myös julkisen talouden suunnitteluun.

– Uudistuksen valmisteluun ja läpivientiin on osallistunut valtiovarainministeriössä suuri joukko asiantuntijoita, jotka ovat keskittyneet esimerkiksi hyvinvointialueiden talouden ohjaukseen ja rahoitukseen sekä henkilöstö- ja verotuskysymyksiin. Itse olen osallistunut virkani puolesta hyvinvointialueiden investointien ohjausta, omaisuusjärjestelyjä sekä taloutta ja tarkastusta koskevien säännösten valmisteluun, Leppänen sanoo.

Leppäsen omalta uralta karttuneesta kokemuksesta kuntien ja kuntayhtymien JHT- ja KHT-tilintarkastajana sekä viranhaltijana on ollut suurta apua. Leppänen on toiminut aiemmin vastuunalaisena tilintarkastajana muun muassa Vantaan, Espoon, Tampereen ja Oulun kaupungeissa.

Valtiovarainministeriön ohella hyvinvointialueita ohjaa sosiaali- ja

terveysministeriö sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisen osalta sekä sisäministeriö pelastustoimen palvelujen osalta.

Hallintorakenne kevenee

Riittääkö reilun 20 miljardin euron valtion rahoitus takaamaan tasavertaiset palvelut eri hyvinvointialueilla nyt ja tulevaisuudessa? Hyvinvointialueet ovat esimerkiksi Ylen tekemässä kyselyssä ilmaisseet tarvitsevansa huomattavasti enemmän rahaa kuin mitä valtio on niille tähän mennessä budjetoitunut.

Leppänen ei ota kantaa valtion rahoituksen riittävyyteen, mutta toteaa uudistuksen tarkoituksena olevan palvelujen turvaaminen jatkossakin.

– Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu kunnista siirtyviin kustannuksiin. Rahoitus muuttuu vuosittain laskennallisten perusteiden ja alueiden tehtävien muuttuessa. Uudistuksen myötä hyvinvointialueiden hallintorakenne itse asiassa kevenee aiempaan verrattuna, kun sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen palveluja voidaan järjestää isommissa alueilla, Leppänen pohtii.

Eri hyvinvointialueilla on omat haasteensa sote-palvelujen järjestämisessä. Valtion rahoituksesta on säädetty laissa laskennalliset kriteerit, joiden perusteella rahoitusta kohdennetaan hyvinvointialueille.

Näitä kriteerejä ovat muun muassa hyvinvointialueen asukasmäärä, palvelutarvetekijät, asukastiheys, vieraskielisyys, kaksikielisyys ja alueen riskitekijät.

Aluevaltuustoilla tärkeä rooli

Hyvinvointialueiden varojen käytön laillisuutta, tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta valvovat tilintarkastajat, hyvinvointialueen tarkastuslautakunta ja Valtiontalouden tarkastusvirasto, kukin oman roolinsa mukaan.

Valtioneuvosto vahvistaa hyvinvointialueiden palvelujen järjestämiselle tavoitteet, joihin hyvinvointialueiden tulee pyrkiä.

– Vaikka hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavat lainsäädäntö, valtakunnalliset tavoitteet ja ministeriöt, on hyvinvointialueiden aluevaltuustoilla kuitenkin tärkeä rooli, kun päätetään kunkin hyvinvointialueen rahojen käytöstä. Valtion rahoitus on yleiskatteista, mikä tarkoittaa sitä, ettei rahoitusta ole kohdennettu, vaan hyvinvointialueen valtuusto voi päättää itsenäisesti esimerkiksi siitä, miten sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen palveluverkko toteutetaan käytännön tasolla kullakin hyvinvointialueella, Leppänen toteaa. ■

Tilintarkastuslautakunnan ratkaisut tulisi julkaista ilman nimiä

Keskustelunavaus

Tilintarkastuslautakunta tekee tärkeää työtä valvoessaan tilintarkastajien toimintaa ja julkistamalla suuren osan päätöksistään. On kuitenkin ongelmallista, että päätökset julkaistaan tilintarkastuslautakunnan verkkosivuilla siten, että niistä käy ilmi tilintarkastajan nimi ja tilintarkastuksen kohteena olleen yhteisön nimi.

TEKSTI **Jarkko Raitio**

Tilintarkastajien keskuudessa nimien julkaiseminen herättää usein keskustelua, ja siksi Suomen Tilintarkastajat ry haluaa nostaa asian laajempaan keskusteluun.

Ongelmallisinta nimien julkaisemisessa on se, että tilintarkastajan nimen lisäksi julkaistaan tilintarkastajan asiakkaan nimi. Sille ei ole perustetta siksikään, koska tilintarkastuslautakunnan päätöksissä arvioidaan tilintarkastajan toimintaa, eikä tilintarkastuslautakunnalla ole toimivaltaa arvioida tilintarkastajan asiakkaiden toimintaa. ▶

16

EDUNVALVONTA

► Ongelmallista on myös se, että yksittäisen tilintarkastajan nimi mainitaan sekä se, jos muiden tilintarkastusyhteisössä työskentelevien tilintarkastajien nimiä mainitaan. Nykyinen käytäntö tarkoittaa käytännössä sitä, että tilintarkastaja asetetaan julkiseen häpeäpaaluun, mikä voi johtaa myös pitkäaikaiseen mainehaittaan esimerkiksi internet-haissa.

Tilintarkastajien nimien mainitseminen internetissä julkistettavissa päätöksissä ei saa tukea kansainvälisestä vertailusta. Tilintarkastajien Eurooppa-tason järjestön selvityksen mukaan meille keskeisissä vertailumaissa Ruotsissa ja Norjassa tilintarkastajan nimeä ei päätöksissä mainita. Ylipäätään paria maata lukuun ottamatta lähtökohtana useimmissa maissa on, että tilintarkastajan nimeä ei mainita internetissä julkistettavissa päätöksissä.

Suomessa voitaisiin siirtyä Ruotsissa vallalla olevaan malliin, jossa tilintarkastuslautakunnan päätökset ovat saatavissa yksilöidyillä nimetiedoilla suoraan viranomaiselta pyydettyäessä. Tämä käytäntö on meilläkin tuttu esimerkiksi tuomioistuinten päätösten osalta. Esimerkiksi KHO:n ja KKO:n päätökset ovat lähtökohtaisesti julkisia päätöksiä ja saatavissa kirjaamosta pyydettyäessä.

Keskustelunavaus

Lue laajempi versio keskustelunavauksesta verkkosivuiltamme www.tilintarkastajat.fi

sä. Ratkaisuja ei kuitenkaan julkisteta nimillä tuomioistuimen verkkosivuilla.

Myöskään muiden tilintarkastuslautakuntaan verrattavien elinten päätöksiä ei meillä julkisteta asianomaisten nimillä varustettuina verkkosivuilla. Esimerkiksi asianajajia valvovan valvontalautakunnan ratkaisut eivät ole internetissä saatavilla samalla tavalla kuin tilintarkastuslautakunnan ratkaisut.

Päätösten julkaisemiseen ilman nimiä voitaisiin siirtyä muuttamalla tilintarkastuslakia tai vaihtoehtoisesti niin, että tilintarkastuslautakunta muuttaisi toimintatapaansa. Parannuksen nykytilanteeseen voi tuoda sekin, että nimien julkaisemisessa käytettäisiin enemmän tapauskohtaista harkintaa ja vain esimerkiksi

yhteiskunnallisesti merkittävät ratkaisut julkaistaisiin nimillä.

Vaikka ratkaisut julkaistaisiin lähtökohtaisesti nimettöminä, päätösten sisällöllinen merkitys tuskin heikkenisi. Tilintarkastaja saisi edelleen tilintarkastuslautakunnalta hallinnollisen seuraamuksen, ja tilintarkastusvalvonta loisi hyvää tilintarkastustapaa.

Jos ratkaisut julkaistaisiin nimettöminä, ne voisivat olla jopa hyödyllisempiä esimerkiksi koulutuskäytössä. Anonyymeissa esimerkeissä huomio kiinnittyisi itse tapaukseen ja sen merkitykseen hyvän tilintarkastustavan mukaista toimintaa arvioitaessa, eikä tikunnokkaan nousisi tilintarkastaja, joka on kuitenkin lopulta aina ihminen. ■

Rahanpesulakiin tulossa muutoksia

Rahanpesulain soveltamisalaa laajennetaan siten, että tilintarkastajan tulee myös muissa toimeksiannoissa kuin lakisääteisessä tilintarkastuksessa huomioida rahanpesulaista tulevat velvoitteet. Lisäksi tilintarkastusvalvonnan valtuudet laajenevat ja jatkossa tilintarkastusvalvonta valvoo tilintarkastajien rahanpesuvelvoitteiden noudattamista samankaltaisten palveluiden osalta kuin se jo nykyisin valvoo hyvän tilintarkastustavan noudattamista.

Uutena rahanpesulakiin tulee epäilyttävän liiketoimen määritelmä, ja myös poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tuntemisvelvollisuuteen tulee muutoksia. Edel-

Kaupparekisterilaki toi pettymyksen

Uudistuksessa sivuutettiin tilintarkastus-
velvollisuuden valvonta.

Esitys uudesta kaupparekisteri-
laista on edennyt eduskunnan
käsittelyyn. Hallituksen esityk-
sessä (HE 244/2022) ehdotetaan
säädetäväksi uusi kaupparekiste-
rilaki ja uusi elinkeinotoimintalaki.
Lisäksi yritys- ja yhteisötietolakiä
muutettaisiin erityisesti sähköiseen
asiointiin liittyen ja lähinnä teknisiä
muutoksia tehtäisiin useisiin muihin
lakeihin.

Hallituksen esityksen keskeiset ehdo-
tukset:

- Sähköinen kaupparekisteriasiointi oikeushenkilöitä velvoittavaksi
- Viranomaiset voisivat vain poikkeuksellisesti pyytää kaupparekisteritietoja jatkossa yrityksiltä.
- Kaupparekisteritiedot vahvistettava vuosittain

- Yrityksille voitaisiin määrätä kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu ja tilinpäätöksen myöhästymismaksu
- Tosiasiallista edunsaajaa koskevan ilmoituksen laiminlyönti voisi johtaa yrityksen poistamiseen kaupparekisteristä

Suomen Tilintarkastajat ry pääosin kannattaa ehdotuksia, koska niillä pyritään parantamaan kaupparekisteritietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta. Petyimme siihen, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvontaa ei esityksessä muutettu.

Silti lakiesityksessä todetaan, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista ei käytännössä valvota lain-

kaan. On olemassa tutkittua tietoa ja muiden viranomaisten ja toimijoiden huomioita siitä, että kaikki tilintarkastusvelvolliset yritykset eivät kyseistä velvoitetta noudata. Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen ei pitäisi olla yrityksille mikään oman-
tunnon kysymys. ■

TEKSTI **Jarkko Raitio**

leen varojen jäädyttämiseen ja luovutuskieltoon liitetään uusia velvoitteita.

Alkuperäisen aikataulun mukaan muutosten piti tulla voimaan jo huhtikuun alussa, mutta rahanpesulain (HE 236/2021) käsittely on eduskunnassa viivästynyt.

Kun laki on saatu eduskunnassa käsiteltyä, PRH:n tilintarkastusvalvonta päivittää ohjettaan Rahanpesulain velvoitteet tilintarkastajille. Myös Suomen Tilintarkastajat ry arvioi suosituksen *Tilintarkastajan rooli rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä* päivitystarvetta. ■

TEKSTI **Jarkko Raitio**

Tilinpäätösten digitalisaatiota tulee kirittää lainsäädännöllä

Suomen Tilintarkastajat ry kannattaa tilinpäätösten vaiheittaista digitalisaatiopakkoa. Lisäksi listayhtiöiden ESEF-tilinpäätösten varmentamisen pakollisuutta tulisi alkaa valmistella myös Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi maaliskuussa 2022 HE-luonnoksen (HE026:00/2022), jossa ehdotettiin yrityksille ja säätiöille velvollisuutta laatia ja rekisteröidä tilinpäätös digitaalisessa muodossa. Valtioneuvoston hankesivuston mukaan hanke toteutetaan virkautyönä ja asiaa koskevan hallituksen esityksen antaminen eduskunnalle viivästyy ja siirtyy vuoteen 2023.

Listayhtiöiden osalta digitaalinen tilinpäätösraportointi alkoi, kun ne kevästä 2021 lähtien ovat voineet julkistaa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa yhtenäisessä digitaalisessa muodossa eli ns. ESEF-muodossa. Listayhtiöiden digitaaliseen raportointiin kuuluu, että IFRS-konsernitiilinpäätöksen päälaskelmat, ja tästä tilikaudesta lähtien myös liitetiedot, pitää tэгätä XBRL-merkein.

Muiden kuin listayhtiöiden tilinpäätösraportoinnin digitaalisuuspakko tulee aloittaa suurimmista yhteisöistä ja ulottaa pienempiin yrityksiin, kun osaaminen, työkalut ja prosessit ovat kehittyneet riittävän sujuviksi. Digitalisaation hyödyt

eivät välttämättä ole raportoivalle yritykselle itselleen ilmeiset, ja alussa muutoksesta aiheutuu kustannuksia. Siksi yritysten ei voida olettaa laajamittaisesti siirtyvän digitaaliseen tilinpäätösraportointiin vapaaehtoisesti.

Suomen Tilintarkastajat ry kannattaa tilinpäätösten vaiheittaista digitalisaatiopakkoa ja toivoo, että hanke etenee lähivuosina. Mielestämme rakenteisessa ja siten hel-

posti poimittavassa muodossa tulisi tilinpäätöksen päälaskelmien lisäksi olla ainakin kaikki ne tiedot, joiden perusteella yrityksen kokoluokka ja tilintarkastusvelvollisuus määrittyvät.

ESEF-varmentaminen pakolliseksi

Listayhtiöiden ESEF-tilinpäätösten digitaaliseen muotoon kohdistuva tilintarkastajan varmennus on Suomessa toistaiseksi vapaaehtoista. Tilinpäätöksen sisällön varmentami-

ISTOCK

nen kuuluu lakisääteiseen tilintarkastukseen. Listayhtiön pitää arvopaerimarkkinalain (7:8,5 §) mukaan ilmoittaa ESEF-tilinpäätöksessään, jos sitä ei ole varmennettu tilintarkastajan toimesta. Annettu varmennusraportti pitää liittää ESEF-tilinpäätökseen.

EU:sta on tulossa uutta sääntelyä liittyen kestävyysraporttien ja listayhtiöiden ESEF-tilinpäätösten keräämiseen yhteiseen eurooppalaiseen tietokantaan (European Single Access Point, ESAP) samanlaisessa digitaalisessa muodossa. Oletuksena on, että kaiken ESAP:iin kerättävän tiedon tulisi olla varmennettua.

Suomen Tilintarkastajat ry:n näkemys on, että listayhtiöiden ESEF-tilinpäätösten varmentamisen pakollisuutta tulisi alkaa valmistella myös Suomessa. Listayhtiöiden tilinpäätösinformaatioon kohdistuu erityistä kiinnostusta ja sen on oltava luotettavaa myös konekielisesti luettaessa. Suomalaisten listayhtiöiden ESEF-raportoinnin on oltava luotettavuudessaan samalla tasolla muiden Euroopan maiden kanssa. ■

TEKSTI Riitta Laine

LCE-standardin valmistelu etenee

Yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastukseen tarkoitetun kansainvälisen tilintarkastusstandardin ISA for LCE (International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities) laatiminen etenee IAASB:ssa.

IAASB:n syyskuun kokouksessa keskusteltiin standardin soveltamisalasta, kirjanpidollisten arvioiden tarkastuksesta ja standardin skaalautuvuudesta. Komitea julkaisee joulukuussa luonnoksen standardin uudesta osiosta, joka käsittelee konsernitilinpäätösten tilintarkastusta. Lopullinen standardi on tarkoitus hyväksyä IAASB:ssa joulukuussa 2023.

LCE-standardi korvaisi yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastuksessa nykyiset ISA-standardit. Asianmukaisesti sovellettuna se tuottaisi tilinpäätöksen oikeellisuudesta saman kohtuullisen varmuuden kuin niiden mukaan tehty tilintarkastus.

Suomen Tilintarkastajat ry on kannattanut erillisen LCE-standardin laatimista alusta saakka. Arviomme mukaan enemmistö suomalaisista tilintarkastuksista voitaisiin tulevaisuudessa tehdä LCE-standardia soveltamalla. Suomessa standardin soveltamisalaa ei ole tarpeen rajata yrityksen kokoluokan perusteella. Jos näin kuitenkin haluttaisiin tehdä, voitaisiin kirjanpitolain mukaiset suuryritykset rajata pois soveltamisalasta. ■

TEKSTI Riitta Laine

LCE-standardi korvaisi
yksinkertaisten yhteisöjen
tilintarkastuksessa nykyiset
ISA-standardit.

20

KESTÄVYYSRAPORTOINTI

Kestävyysraportoinnin direktiivi siirtymässä lainsäädäntöön

EU:n direktiivi kestävyysraportoinnista siirtyy kansalliseen lainsäädäntöön ensi vuonna. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä ESG-tietojen varmentajiksi tilintarkastajien ohella muut riippumattomat varmennuspalvelujen tarjoajat tai ei-lakisääteiset tilintarkastajat.

TEKSTI Inga Liili Aspholm

EU:n pitkän tähtäimen tavoite on rakentaa taloudelliseen raportointiin rinnastettava kestävyysraportointisäännöstö, myös raporttien varmentamisen osalta. Kesäkuussa Euroopan parlamentti ja neuvosto saavuttivat poliittisen yhteisymmärryksen uudesta kestävyysraportointidirektiivistä (engl. Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD).

Direktiivillä muutetaan tilinpäätösdirektiiviä (2013/34) sekä

niin kutsuttua avoimuusdirektiiviä (2004/109) pörssiyhtiöiden säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta. Edelleen se muuttaa tilintarkastusdirektiiviä (2006/43) ja komission asetusta pörssiyhtiöiden ja muiden yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksesta (537/2014).

Direktiivin suomenkielinen versio löytyy virallisesta lehdestä joulukuussa. Sen täytäntöönpano kansalliseen lainsäädäntöön tapahtuu ensi vuonna. Vastuuviranomainen on työ- ja

Hallituksen esitysluonnos tullee lausuntokierrokselle alkukeväällä.

elinkeinoministeriö, joten ministeriön virkamiehet valmistelevat hallituksen esityksen.

Tilinpäätösdirektiivin muutoksista säännellään kirjanpitolain 3a luvun uudistamisessa, avoimuusdirektiivin muutoksista säännellään arvopaperimarkkina- ja tilintarkastusdirektiivin muutokset pannaan täytäntöön tilintarkastuslaissa. Direktiivi on vähimmäisdirektiivi (minimidirektiivi), jolloin direktiivissä säädetään EU:ssa noudatettavasta vähimmäistasosta. Direktiivi sisältää myös jäsenvaltio-
optioita.

Ministeriö on arvioinut, että lakiteknisesti direktiivin täytäntöönpano kansalliseen lainsäädäntöön ei ole vaikea. Hallituksen esitysluonnos tulee lausuntokierrokselle alkukeväällä. Eduskunnan talousvaliokunnan käsittelyssä lakiesitys voisi olla mahdollisesti jo loppukeväällä, viimeistään syksyllä.

Velvoitteita laajalle yritysjoukolla

Suomessa uudenlainen kestävyysraportointi koskee eri arvioiden mukaan jopa 800–1000 yritystä, kun nykyisen vastuullisuusraportin tekee noin sata yritystä. Kestävyysraporttien määrä voi ajan mittaan kasvaa edelleen, sillä suuryritykset voivat vaatia yhdenmukaista raportointia alihankkijayrityksiltään.

Raportointivelvoitteet astuvat voimaan asteittain vuosina 2024–2028. Soveltamispäivät ovat seuraavat:

- 1.1.2024 (raportointi vuonna 2025) yhtiöt, jotka ovat jo muun kuin taloudellisen tiedon direktiivin (eng. non-financial reporting directive, NFRD) alaisia (yli 500 työntekijän pörssiyritykset);
- 1.1.2025 (raportointi vuonna 2026) suuret yritykset, jotka eivät tällä hetkellä kuulu NFRD:n piiriin
- 1.1.2026 (raportointi vuonna 2027) listattujen pk-yritysten, pienten ja yksinkertaisten luottolaitosten ja vakuutusyritysten osalta
- EU:n ulkopuoliset yritykset (FY2028 - raportti 2029)

European Sustainability Reporting standardit (ESRS) luovat pohjan sijoittajien ja muiden sidosryhmien päätöksenteolle. Tavoitteena on kehittää kestävyysraportointistandardeja johdonmukaisesti unionin muun kestävyyslainsäädännön kanssa, mutta myös International Sustainability Standard Boardin kehittämien kestävyysstandardien kanssa. Näin eurooppalaiset kestävyysraportointistandardit muodostavat perustan CSRD:n mukaiselle raportoinnille, mutta standardit liittyvät myös muihin raportointivelvoitteisiin, kuten taksonomia-asetukseen.

Tilintarkastaja paras varmentaja

CSRD:n myötä otetaan käyttöön EU-laajuinen varmennusvaatimus kestävyysraportoinnille. Yritysten on hankittava lakisäateiseltä tilintarkastajalta rajoitettu varmennus kestävyysraportoinnille. Jäsenvaltiot voivat päättää sallia muiden riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien (IASP) tai ei-lakisäateisten tilintarkastajien suorittama varmennus. Vaikka rajoitettu varmennus vaatii tilintarkastajan arvioimaan kestävyystiedot, rajoitettu varmennus ei vastaa sitä, mitä vaaditaan tilinpäätöksen varmentamisesta.

Komissio hyväksyy rajoitetun varmennuksen standardit ennen 1. lokakuuta 2026 ja hyväksyy kohtuullisen varmennuksen standardit lokakuuhun 2028 mennessä. Jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus soveltaa kansallisia varmennusstandardeja ja -menettelyjä niin kauan kuin komissio ei ole hyväksynyt samaa aihetta koskevaa varmennusstandardia.

Jos jäsenvaltiot päättävät ottaa direktiivin salliman option käyttöön, ne ovat myös velvollisia asettamaan vaatimuksia, joilla taataan tasapuoliset toimintaedellytykset lakisäateisten tilintarkastajien ja riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien välillä. Näitä vaatimuksia ▶

Kestävyyseraportin varmentamisen aikataulu

Keitä koskee?

Yhtiöt, jotka ovat NFD:n alaisia

Kaikki suuret yritykset

Listatut pk-yritykset

EU:n ulkopuoliset yritykset

Varmentaminen rajoitetulla varmuudella

Valinnainen: varmentaminen kohtuullisella varmuudella

Tarkistetaan sopiiko varmentaminen kohtuullisella varmuudella

Jos sopii, niin varmentaminen kohtuullisella varmuudella (lokakuusta)

- ▶ voivat olla esimerkiksi koulutus ja tutkinnot, täydennyskoulutus ja laadunvarmistusjärjestelmät.

Palveluissa vapaa liikkuvuus

Direktiivineuvottelujen loppumetreillä on nostettu esiin EU:n sisäisten palvelujen vapaata liikkuvuutta yritysten kestävyysraporttien varmennuksen osalta. Direktiivissä painotetaan muiden jäsenvaltioiden riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien mahdollisuutta suorittaa kestävyysraportoinnin varmennus toisessa jäsenvaltiossa.

Sisäisten palvelujen vapaata liikkuvuutta edesauttaisi tällä tavalla varmennusmarkkinoiden avaaminen muille kuin tilintarkastajille silloinkin, kun "oma" jäsenvaltio ei salli riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien akkreditointia.

Komissio on vahvistanut tiedon, että jos jäsenvaltiot eivät käytä mahdollisuutta antaa kansallisten riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien varmentaa kestävyysraportointia, niin CSRD ei

edellytä jäsenvaltioita antamaan muissa jäsenvaltioissa akkreditoitujen riippumattomien varmennuspalvelujen tarjoajien varmentaa alueelleen sijoittautuneiden yritysten kestävyysraportointia. Ei edellytä mutta ei myöskään kiellä!

Osa toimintakertomusta

Yritysten on raportoitava kestävyystiedot toimintakertomukseen. Tämä tarkoittaa, että taloudelliset ja kestävyystiedot julkaistaan samanaikaisesti ja hallinto-, johto- ja valvontaelimet ovat vastuussa tästä raportoinnista.

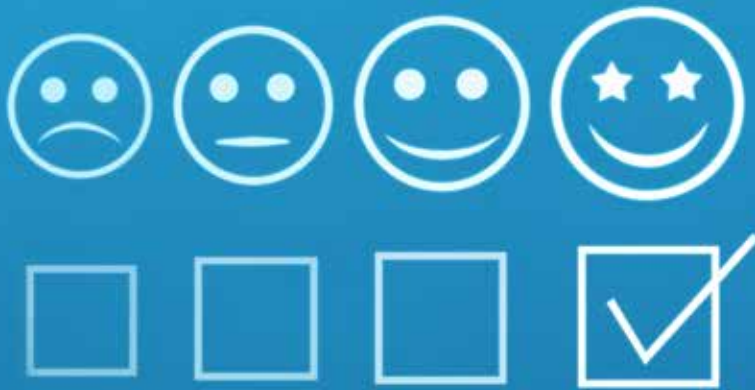
Yritysten on myös merkittävä digitaalisesti kestävyystiedot XHTML-muodossa ESEF-asetuksen (European Single Electronic Format) mukaisesti. On syytä kiinnittää huomiota siihen, että ESEF-raportointi ei ole synkronoitu pörssiyhtiöiden eli konsernitason IFRS-yhtiöiden taloudellisen raportoinnin kanssa. CSRD:n mukainen raportointi tapahtuu yksittäisissä oikeushenkilöissä, eikä se koske vain pörssiyrityksiä.

Jos kaikkien CSRD:n kattamien yritysten on laadittava ESEF:n mukainen kestävyysraportti, mutta ei tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä, kestävyys- ja taloudelliset tiedot eivät olisi saatavilla samoin ehdoin. Tästä syystä on tarkasteltava, mitä säännöksiä tarvitaan, jotta voidaan varmistaa tekniset edellytykset tietojen laatimiselle, esittämiselle ja raportoimiselle ehdotetun muodon mukaisesti. ■

Ingalill Aspholm

Ingalill Aspholm on Suomen Tilintarkastajat ry:n johtava asiantuntija.

Laatu ja luottamus kulkevat käsi kädessä

Tilintarkastuksen tehtävänä on lisätä sidosryhmien luottamusta tilinpäätösraportointia kohtaan. Luottamuksen kannalta on tärkeää, että tilintarkastus on laadukasta. Tilintarkastajien on huolehdittava oman työnsä laadusta, mutta heitä valvotaan myös riippumattomasti viranomaisen toimesta.

TEKSTI Riitta Laine ja Tuula Minkkinen

tilintarkastuksen tehtävä on lisätä luottamusta yhteisöjen ja säätöiden tilinpäätösraportointia ja hallinnon lainmukaisuutta kohtaan. Yhteiskunnallisen luottamuksen kannalta on tärkeää, että tilintarkastus on laadukasta, yhtenäistä ja selkeiden yhteisten pelisääntöjen mukaan suoritettua. Suomessa tilintarkastuksen pelisääntöihin kuuluu muun muassa, että se tehdään hyvää tilintarkastustapaa noudattaen.

Hyvään tilintarkastustapaan kuuluu, että tilintarkastajat huolehtivat oman työnsä ja raportointinsa laadusta. Tätä kutsutaan tilintarkastajan omaksi laadunhallinnaksi. Sisäisestä laadunvarmistuksesta säädetään tilintarkastuslaissa (4:12 §). Tarkemmin sisäistä laadunhallintaa ohjeistavat kansainväliset tilintarkastusalan laadunhallintastandardit, joita laatii kansainvälisen tilintarkastajaliiton IFAC:n (*International Federation of Accountants*) yhteydessä toimiva itsenäinen IAASB -komitea (*International Auditing and Assurance Standards Board*).

Tilintarkastajiin kohdistuu myös ulkoista viranomaisvalvontaa,

josta säädetään tilintarkastuslaissa (2015/1141) sekä valtioneuvoston asetuksessa tilintarkastuksesta (2015/1377). Suomessa tilintarkastajiin kohdistuvaa viranomaisvalvontaa tekevät Patentti- ja rekisterihallituksessa (PRH) sijaitseva tilintarkastusvalvonta ja ratkaisutoiminnassaan itsenäinen tilintarkastuslautakunta.

Laadunhallintajärjestelmä pakollinen

Asianmukainen sisäinen valvonta on tärkeä osa jokaisen yhteisön toimintaa, mutta tilintarkastajille sen merkitys on erityisen suuri tilintarkastajan työn yhteiskunnallisen ulottuvuuden vuoksi. Tilintarkastustoimialalle toiminnan luotettavuus ja laatu sekä annettujen raporttien ja lausuntojen riippumattomuus on välttämätöntä. Sisäisen valvontaympäristön avulla tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt luovat puitteet laadukkaiden toimeksiantojen toteuttamiselle.

Sisäinen valvonta on johtamis- ja hallintojärjestelmän osa, jonka tavoitteena on auttaa yhteisöjä saavuttamaan niiden itsensä määrittelemät tavoitteet. Sisäisestä

Ulkoinen valvonta ei voi koskaan korvata tilintarkastajan sisäistä laadunvalvontaa.

valvonnasta on olemassa erilaisia määritelmiä, mutta tyypillisesti sitä kuvataan prosessina, jonka tarkoituksena on tuottaa kohtuullinen varmuus taloudellisen raportoinnin luotettavuutta, toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta sekä sovellettavien säädösten ja määräysten noudattamisesta. Tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön sisäisen valvonnan eli laadunhallintajärjestelmän tavoitteena on, että tilintarkastukset ja muut toimeksiannot pystytään suorittamaan korkealla ja mahdollisimman tasaisella laadutasolla ja annetut tilintarkastuskertomukset ja muut raportit ovat asianmukaisia.

Osana sisäistä valvontaa yhteisön tulee tunnistaa sen toimintaan liittyvät riskit. Näin on tehtävä myös tilintarkastusyhteisöjen laadunhallintajärjestelmien mukaan. Riskien tunnistaminen on edellytys niihin varautumiselle. Riskeihin varaudutaan määrittämällä toimintatapoja ja kontrollitoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää, havaita tai korjata virhe tai muu epätoivottu tapahtu-

ma. Kun tunnistettuihin riskeihin vastaavat toimenpiteet ja kontrollit ovat tehokkaita, virheiden tai epätoivottujen tapahtumien määrä vähintäänkin vähenee, ja joissain tapauksissa estetään kokonaan.

Tilintarkastusyhteisössä riskit liittyvät esimerkiksi tilintarkastuskertomusten oikeellisuuteen ja toimeksiantotiimien riippumattomuuteen ja ammatilliseen pätevyyteen. Toimenpiteillä ja kontrolleilla pyritään varmistamaan, että tehdyt tilintarkastukset suoritetaan hyvän tilintarkastustavan mukaan, annetut tilintarkastuskertomukset ovat asianmukaisia ja yhteisössä noudatetaan riippumattomuuteen ja ammatilliseen pätevyyteen liittyviä periaatteita.

Sisäiset laaduntarkastukset tarpeen

Yksi osa tilintarkastajan laadunhallintajärjestelmää ovat sisäiset laaduntarkastukset, jotka kohdistuvat sekä laadunhallintajärjestelmän toimintoihin yleisesti että loppuun saatettuihin toimeksiantoihin – yleensä tilintarkastuksiin. Tilintarkas-

tajien tulee siis tehdä toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että heidän omat laadunhallintajärjestelmänsä toimivat siten kuin on tarkoitettu.

Samalla varmistutaan myös siitä, että tehdyt toimeksiannot ovat täytäneet ammatillisten standardien ja lakien vaatimukset – eli toimeksiannot on suoritettu laadukkaasti. Ulkoinen valvonta ei voi koskaan korvata tilintarkastajan sisäistä laadunvalvontaa.

Kansainväliset tilintarkastusalan laadunhallintastandardit ohjeistavat tilintarkastajia laadunhallintajärjestelmän suunnittelussa. Standardien mukaan tilintarkastajan laadunhallintajärjestelmän tulee sisältää tiettyjä määrättyjä komponentteja, jotka liittyvät esimerkiksi riskienarviointiin, hallintoon ja johtamiseen, eettisiin vaatimuksiin ja riippumattomuuteen sekä toimeksiannon suorittamiseen. Standardeissa on lisäksi tarkempia vaatimuksia ja ohjeistusta tilintarkastajalle komponenttien sisällön suunnitteluun.

Laadunhallintajärjestelmän rakenteessa ja sisällössä huomioidaan tilintarkastajan tai tilintarkastusyh-

- teision toiminnan ja toimeksiantojen luonne ja monimutkaisuus. Järjestelmään sisältyviä toiminta- ja menettelytapoja suhteutetaan esimerkiksi sen mukaan, miten iso tilintarkastusyhteisö on, miten laajalla maantieteellisellä alueella se toimii, miten isoja ja monimutkaisia sen suorittamat toimeksiannot ovat sekä miten isoja ja monimutkaisia sen asiakkaat ovat. Laadunhallintajärjestelmän rakenteen monimutkaisuus ja muodollisuus vaihtelee siis tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen välillä.

Vaikka tilintarkastajilta vaaditaan laadunhallintajärjestelmän käyttöönottoa sekä lain tasolla että kansainvälisten alan standardien mukaan, on siitä hyötyä myös tilintarkastajalle itselleen. Tilintarkastajien toimintaan liittyvän yleisen edun vuoksi on myös tilintarkastajan omassa intressissä, että hänellä on laadunhallintajärjestelmä, joka toimii. Laadunhallintajärjestelmän tehtävänä on myös turvata tilintarkastajaa ja varmistaa, että hänen tekemiensä toimeksiantojen laatu vastaa sitä, mitä sidosryhmät siltä odottavat. Jos tilintarkastajan laadunhallintajärjestelmä on asianmukaisesti suunniteltu ja toimii, hän todennäköisemmin myös tekee laadukkaita toimeksiantoja.

Myös yksittäisen toimeksiannon tasolla

Tilintarkastajan on huolehdittava laadusta myös yksittäisen tilintarkastustoimeksiannon tasolla, ja laadunhallintajärjestelmä tukee häntä tässä. Yksittäisen tilintarkastustoimeksiannon suorittavan tiimin on toimeksiannosta vastuullisen henkilön johtamana otettava laadunhallintajärjestelmässä määrätyt toimintaperiaatteet tai menettelytavat käyttöön toimeksiannon tasolla.

Tilintarkastajan tavoitteena on hallita laatua toimeksiannon tasolla niin, että voi olla kohtuullisen varma siitä, että on täyttänyt velvollisuutensa ja suorittanut tilintarkastuksen ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten mukaisesti; ja siitä että annettava

Tilintarkastusvalvonnalla on muitakin tehtäviä

Tilintarkastusvalvonta valvoo tilintarkastajia myös rahanpesulain asettamien velvoitteiden noudattamisessa. Myös rahanpesulain noudattamisen valvonnasta julkaistaan vuosittain raportti.

Valvontatehtävien lisäksi tilintarkastusvalvonta muun muassa järjestää vuosittain tilintarkastajatutkinnot, hyväksyy HT-, KHT- ja

JHT-tilintarkastajat sekä ylläpitää tilintarkastuslakiin perustuvaa tilintarkastajarekisteriä.

Tilintarkastusvalvonta huolehtii tilintarkastuslain mukaan myös tilintarkastuksen yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä, sekä tilintarkastusalan kansainvälisestä valvontayhteistyöstä. Tilintarkastusvalvonta on ollut PRH:n tehtävänä vuodesta 2016. ■

Laadunhallintajärjestelmän tehtävänä on myös turvata tilintarkastajaa.

tilintarkastuskertomus on olosuhteisiin nähden asianmukainen.

Ulkoisen valvonta tuokottavuutta

Tilintarkastajia valvotaan myös ulkopuolisen tahon toimesta. Suomessa ulkoista valvontaa tekevät PRH:n tilintarkastusvalvonta ja tilintarkastuslautakunta. Riippumattoman ulkoisen valvonnan tarkoituksena on säilyttää tilintarkastuksen uskottavuus tilinpäätöksen käyttäjien ja muiden sidosryhmien silmissä, joilla ei itsellään ole mahdollisuutta arvioida tilintarkastuksen laatua. Kuten tilintarkastuksen, myös tilintarkastajien ulkoisen valvonnan perimmäisenä tavoitteena on tilinpäätösten oikeellisuus ja luotettavuus.

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan tulee, sen lisäksi että hän huolehtii oman tilintarkastustyönsä laadusta, myös osallistua tilintarkastusvalvonnan säännöllisesti määräämiin laaduntarkastuksiin. Tilintarkastajat määrätään laaduntarkastukseen vähintään kuuden

vuoden välein. Yleisen edun kannalta merkittävien (PIE-yhteisöjen) tilintarkastajilla aikajänne on kuitenkin vähintään kolme vuotta. Laaduntarkastuksissa arvioidaan yksittäisten tilintarkastustoimeksiantojen laatua.

Toimeksiantokohtaisten laaduntarkastusten tavoitteena on edistää tilintarkastuksen korkeaa laatua sekä lisätä luottamusta tilintarkastukseen ja sitä kautta taloudellisen raportoinnin luotettavuuteen. Laaduntarkastuksissa varmistetaan siitä, että tilintarkastaja on

- suorittanut tilintarkastustyön tilintarkastuslain säännöksiä ja hyvää tilintarkastustapaa noudattaen, julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain sekä muuhun lainsäädäntöön perustuvien vaatimusten mukaisesti, ja
- hankkinut tekemiensä johtopäätösten ja antamansa tilintarkastuskertomuksen tueksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Osana hyvän tilintarkastustavan noudattamista yksittäisissä toimeksiannoissa arvioidaan myös kansainvälisten tilintarkastusstandardien noudattamista.

Laaduntarkastuksen lopputuloksena PRH antaa päätöksen laaduntarkastuksen tuloksesta ja niistä toimenpiteistä, joihin laaduntarkastus antaa aihetta. Tulos voi olla joko hyväksytty tai hylätty. Jos kummankaan tulosluokan kriteerit eivät täyty, laaduntarkastusta jatketaan uusintatarkastuksella.

PIE-yhteisöjä tarkastavat tilintarkastusyhteisöt määrätään laaduntarkastukseen vähintään joka kolmas vuosi. Tilintarkastusyhteisön laaduntarkastuksessa kohteena ovat yhteisön sisäinen laadunvalvontajärjestelmä ja sen toimivuus sekä EU:n tilintarkastusasetuksen 537/2014 vaatima avoimuusraportti.

Lautakunta tekee arviointia jälkikäteen

Tilintarkastuksen laatua voidaan joutua arvioimaan myös jälkikä-

KANSAINVÄLISET LAADUNHALLINTASTANDARDIT

Kansainvälisiä laadunhallintastandardeja on kolme, joista yksi (ISA 220) liittyy vain tilintarkastustoimeksiantoihin. ISQM 1 -standardi tulee voimaan 15.12.2022, ja kaksi muuta standardia tulevat sovellettaviksi 15.12.2022 tai sen jälkeen alkavien tilikausien tai toimeksiantojen osalta.

ISQM 1 Laadunhallinta tilintarkastusyhteisöissä -standardin mukaan tilintarkastusyhteisön tulee suunnitella, ottaa käyttöön ja pitää yllä laadunhallintajärjestelmä.

ISQM 2 Toimeksiantokohtaiset laadun läpikäynnit -standardissa käsitellään laadun läpikäynnin suorittajan nimittämistä ja kelpoisuutta

sekä läpikäynnin suorittamista ja dokumentointia.

ISA 220 Laadunhallinta tilintarkastuksessa -standardissa käsitellään toimeksiannon tasolla tapahtuvaa tilintarkastuksen laadunhallintaa sekä toimeksiannosta vastuullisen henkilön tähän liittyviä velvollisuuksia. ■

28

LAATU JA LUOTTAMUS

- teen tilintarkastuslautakunnassa käsiteltävissä yksittäisissä tutkintatapauksissa. PRH voi ottaa tilintarkastajan toiminnan tutkintaan ilmoituksen tai muun yhteydenoton perusteella, tai oma-aloitteisesti, jos se katsoo olevan syytä selvittää tilintarkastajan toiminnan lainmukaisuutta. Jos tilintarkastajan todetaan toimineen tilintarkastuslain tai hyvän tilintarkastustavan vastaisesti, tilintarkastuslautakunta voi päättää määrätä hänelle seuraamuksen, joita ovat
- huomautus
 - varoitus
 - hyväksymisen peruuttaminen
 - määräaikainen kielto toimia tilintarkastajana
 - kielto toimia tilintarkastusyhteisön hallintoelimen jäsenenä
 - seuraamusmaksu.

Tilintarkastuksen on siis oltava laadukasta ja uskottavaa. Laatu on kuitenkin muutakin kuin toimimista hyvän tilintarkastustavan mukaan ja sitä, että annettu tilintarkastuskertomus kuvastaa asianmukaisesti kohteena olevan tilinpäätöksen oikeellisuutta. Laatu on myös muun muassa asiakaspalvelua ja vastuullisuutta sekä sitä, että tilintarkastus kehittyi sidosryhmien odotusten ja teknologisen kehityksen mukana. ■

Riitta Laine
KHT

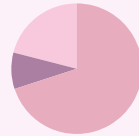

Tilintarkastus-
asiantuntija, Suomen
Tilintarkastajat ry

Tuula Minkkinen, KHT

Tilintarkastus-
asiantuntija, Suomen
Tilintarkastajat ry

Hyväksytty
Hylätty
Laaduntarkastus jatkuu

Viime vuonna 174 laaduntarkastusta

Tilintarkastusvalvonta julkaisee laaduntarkastuksen vuosiraportin joka vuosi. Siinä annetaan kootut tiedot laaduntarkastusten perusteella tehdyistä

- havainnoista ja päätelmistä,
- annetuista suosituksista ja suositusten toteuttamisen seurannasta,
- toteutetuista valvontatoimista ja määräytyistä seuraamuksista sekä
- tietoa tilintarkastajien laaduntarkastuksista ja laaduntarkastuksen suorittamisen yhteydessä tehdyistä havainnoista.

Vuoden 2021 raportilla tilintarkastusvalvonta kertoo saattaneensa vuoden aikana loppuun 174 laaduntarkastusta. Tilintarkastajista 122 (70 %) sai hyväksyty-tuloksen ja 16 (9 %) hylätty-tuloksen. Loppujen eli 36 (21 %) tilintarkastajan osalta laaduntarkastusta jatketaan uusintatarkastuksella. Tulosten jakauma vaihtelee vuosittain, eivätkä ole keskenään vertailukelpoisia. Laaduntarkastusten tuloksia ei myöskään voi heijastaa kaikkiin Suomessa vuosittain suoritettuihin tilintarkastuksiin muun muassa siksi, että laaduntarkastusten kohdistaminen on osittain riskiperusteista.

Myös tutkinta-asioista julkaistaan vuosittain raportti. Siinä kerrotaan tutkinta-asioiden havainnoista ja johtopäätöksistä.

Vuoden 2021 raportilla kerrotaan, että vuoden 2021 alussa avoinna oli 33 tutkinta-asiata ja vuoden aikana käsiteltäväksi tuli 88 uutta tutkinta-asiata. Näistä 53 ratkaistiin viemättä asiaa tilintarkastuslautakunnan ratkaistavaksi, koska saadun selvityksen mukaan ei ollut syytä epäillä tilintarkastajan toimineen tilintarkastuslain vastaisesti. Tilintarkastuslautakunnan käsiteltäväksi vietiin kaikkiaan 27 tutkinta-asiata, ja vuoden päättyessä vireillä oli 41 tutkinta-asiata. ■

Asiantuntijoiden rekrytointi tilintarkastuksen laadun ytimessä

Yksinkertaisimmillaan tilintarkastuksen laadun edellytyksenä on tilintarkastajan kompetenssi ja riippumattomuus – kompetentti tilintarkastaja löytää tilinpäätöksestä olennaiset virheet ja riippumaton tilintarkastaja raportoi löytämänsä virheet. Vain molemmat ehdot täyttävä tilintarkastus lisää luottamusta tilinpäätöksiin, tilintarkastajiin ja tilintarkastusalaan.

Tilintarkastustoimeksiannon keskiössä ovat ammattitaitoiset ja riippumattomat ihmiset. Seuraava lainaus tukee mielestäni hyvin tilintarkastuksen tätä ajatusta: "If you have integrity, nothing else matters. If you don't have integrity, nothing else matters" (**Alan K. Simpson**). Jos tilintarkastaja on ammattitaitoinen ja riippumaton, ei muulla ole väliä. Vastaavasti, puuttuvaa ammattitaitoa tai riippumattomuutta ei mikään sääädös, standardi, metodi tai kontrolli voi korvata.

Tilintarkastusalan maine ja tulevaisuus riippuukin keskeisesti alan kyvystä rekrytoida ja auktorisoida ammattitaitoisia ja korkean ammattietiikan omaavia tilintarkastajia. Tilintarkastusala on opiskelijoiden joukossa kiinnostava, tunnettu ja arvostettu. Alan toimijoiden tulisi kyetä pitämään yllä tätä orastavaa kiinnostusta, jotta kyvykkäimmät henkilöt myös hakeutuisivat vaativiin tilintarkastustehtäviin, tavoitteenaan KHT- tai HT-tutkinto ja tilintarkastusura.

Korona-aikana trainee-jakson suorittaneet opiskelijat ovat käymieni keskustelujen perusteella jonkin verran vähemmän kiinnostuneita tilintarkastusurasta. Yksi syy tälle saattaa olla, että kotikonttorilta tehty etätalintarkastus ei ole tarjonnut nuorille tilintarkastuksen parhaita sosiaalisia puolia: yhteenkuuluvuuden tunnetta, välitöntä avun saamista ja hiljaisen tiedon siirtymistä tai uusia kontakteja. Hybridityön tarjoamat joustot kokeneemmille tilintarkastajille eivät välttämättä auta uuden tilintarkastajasukupolven rekrytoinnissa, sitouttamisessa ja kouluttamisessa.

Parhaiden osaajien rekrytointia ja sitouttamista auttaa, jos työnantajat kiinnittävät monimuotoisuuteen huomiota organisaation eri tasoilla. Ymmärtääkseen työntekijöitään paremmin tilintarkastusyhteisön hallituksen ja johtoryhmän monimuotoisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä ylimmän johdon diversiteetillä on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia muun muassa henkilöstöhallinnon ja rekrytoinnin onnistumisiin.

Kilpailu parhaista asiantuntijoista on kovaa. Tilintarkastusosalalla sidosryhmien odotukset, työmäärä ja toimeksiantojen vaativuus kasvavat jatkuvasti. Suhteessa vaihtoehtoihin työuriin näyttää kuitenkin siltä, että tilintarkastusalan palkkaus ei välttämättä ole alalle vetävä tai alalla pitävä tekijä. Tilintarkastus-

ala nähdään edelleen liian usein ponnahduslautana, mistä parhaat asiantuntijat siirtyvät paremman palkkauksen perässä muualle. Tilintarkastusalan laadukas tulevaisuus edellyttääkin nähdäkseni, että asiantuntijatehtävien palkkakehityksessä pysytään mukana.

Kim Ittonen

Kirjoittaja toimii Hankenilla tilintarkastuksen professorina ja laskenta-toimen ja kauppaoikeuden laitoksen johtajana.

ESG

-valmennusohjelma

on herättänyt kiinnostusta maailmalla

Ensimmäiset tilintarkastajat valmistuivat joulukuun alussa ESG-varmentajiksi.

TEKSTI Sarianna Toivonen KUVA Kaisa Karttunen

Joulukuun alussa Helsingissä juhlittiin tilintarkastajia täysin uudesta näkökulmasta. Paratipaikalla olivat ne tilintarkastajat, jotka saivat maamme ensimmäiset ESG-varmentaja-todistukset. Heidän joukossaan oli nuoria uransa alussa olevia tilintarkastajia, mutta myös isojen tilintarkastusyhteisöjen johtajia.

Juhlijat valmistuivat keväällä alkaneen ST-Akatemian ESG-val-

mennusohjelman ensimmäiseltä vuosikurssilta. ST-Akatemia on Suomen Tilintarkastajien kokonaan omistama tytäryhtiö, joka tarjoaa koulutusta tilintarkastajille ja muille talouden ammattilaisille.

ST-Akatemian ESG-valmennusohjelma rakennettiin, kun alkoi käydä varmaksi, että EU:n direktiivi muuttaa yritysten vastuullisuusraportointia perustavanlaatuisesti. Tulevasta kestävyysraportoinnista tulee määrämuotoista, vertailukelpoista ja aiempaa luotettavampaa, koska tiedot raportoidaan kansainvälisten standardien mukaan, ja lisäksi tiedot vielä varmennetaan.

Tilintarkastajille tarvittiin vastuullisuuskoulutusta, koska direktiivi asettaa heidät paljon vartijoiksi.

Valmennusta on
pidetty vaativana.

Hankenin apulaisprofessori Hanna Silvola johti ESG-valmennuksen työpajaa marraskuussa Helsingissä.

Pohjimmiltaan tilintarkastajat soveltuvat erinomaisesti kestävyysraporttien varmentajiksi, koska he ovat riippumattomia ja osaavat varmentaa tilinpäätöksiäkin. Mutta samalla tilintarkastajien tulee ottaa haltuun uudenlainen maailma.

Vaativa valmennus

Valmennus rakennettiin kattavaksi. Vaikka ESG-tietoja raportoitaisiin numeroilla, niissä ei ole kyse rahasta. Tilintarkastajat saavat oppia toisenlaisista mittareista ja yksiköistä, kuten päästövähennykset, energian ja veden kulutus, jätteiden määrä, ihmisoikeudet, työturvallisuus, korruptio, verojalanjälki, monimuotoisuus ja niin edelleen.

ST-Akatemian ESG-valmennuksen suunnittelusta vastasivat Suomen Tilintarkastajat ry:n johtava asiantuntija **Ingaliil Aspholm** sekä valmennuksen pedagogiasta vastuun ottanut Hankenin apulaisprofessori **Hanna Silvola**. Jokaiseen yksittäiseen aiheeseen on etsitty maan paras luennoitsija. Lisäksi valmennuksessa on mukana paljon yritystapauksia, ja siis yritysten edustajia valottamassa vastuullisuuden arkea liike-elämässä.

Ensimmäiseltä vuosikurssilta saadussa palautteessa valmennusta on pidetty vaativana – sekä hyvässä että pahassa. Etenkin tenttejä on pidetty vaikeina, mikä ei ole ihme, sillä uutta opittavaa on niin paljon. Valmennuksessa on neljä tenttiä, yksi

jokaisen moduulin jälkeen ja myös yleistason johdatuksena toimivan verkkokoulutuksen jälkeen.

Päivittyä joka vuosi

ST-Akatemia oli jo hyvissä ajoin luomassa vastuullisuusvalmennuksen kokonaisuutta. Kun kokonaisuudesta tuli kattava, ei ole ihme, että se on kiinnostanut myös maailmalla. Valmennuskonsepti on kopioitu melkein sellaisenaan Norjaan norjalaisille tilintarkastajille, ja Tanskankin tilintarkastajien yhdistyksestä on pyydetty tarkempia tietoja. Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja **Sanna Alakare** on esitellyt valmennusta paitsi pohjoismaisille kollegoilleen, myös Eurooppa-tasolla Accountancy Europessa sekä kan-

Konsepti on kopioitu melkein sellaisenaan Norjaan.

- sainvälisen tilintarkastajaliiton IFACin puitteissa. Uusi ESG-valmennusohjelma alkaa huhtikuussa. Valmennuksen ohjelma pidetään joka vuosi ajan tasalla. Päivitettävää tulee ensi kevälle, koska EU-tasoiset kestävyysraportoinnin standardit julkaistiin loppuvuonna, samoin suomenkielinen versio itse kestävyysraportoinnin CSR-direktiivistä. ESG-valmennuksen konseptissa on joka vuosi tietojen päivittämisen koulutuspäiviä niille, jotka ovat kertaalleen kokonaisuuden suorittaneet. Kerran valmennukseen osallistuneen ei siis tarvitse kahlata koko valmennusta uudelleen läpi joka vuosi, vaikka raportointi uudistuukin ajan mittaan. ■

Vastuullisuuden uusi tietopalvelu – ESG-palvelu

Mikro-oppiminen tuo tiedon tarjolle ja omaksuttavaksi heti, helposti ja nopeasti. Sen periaatteita hyödynnetään uudessa ESG-palvelussa, jossa asiantuntijasisältöjä rikastetaan kuvilla, videoilla ja muilla graafisilla elementeillä.

TEKSTI Thomas Åberg

Digitaaliset sisällöt sekä interaktiiviset pelit ja alustat, joissa liikutaan 3D-maailmoissa kuten Robloxissa ja Minecraftissa, ovat jo pitkään olleet arkipäivää varsinkin lapsille. Niissä sisältöjä rikastetaan videoilla, animaatioilla, testeillä, peleillä, 3D-malleilla ja interaktiivisilla kuvilla.

Hämmästyttävää on, että vastaavia mahdollisuuksia hyödynnetään hyvin vähän yrityksille suunnatuissa digitaalisissa tietopalveluissa. Tekniset keinot ovat kuitenkin jo olemassa, eikä niiden käyttö vaadi sitä, että palvelulla olisi globaalisti miljoonia käyttäjiä.

Digitaalisesti rikastettu

Tilintarkastajille ja talouden osaajille koulutusta tarjoava ST-Akatemia hyödyntää vahvasti näitä digitaalisia keinoja uudessa kestävyden ja vastuullisuuden digitaalisessa tietopalvelussa ESG-palvelussa.

ESG-palvelussa on paljon kuvitusta, videoita, testejä ja graafisia elementtejä, jotka nopeuttavat tiedon omaksumista. Samalla huomioidaan myös eri oppimistapoja, eli kuuntelemista, visuaalista oppimista ja tekemällä oppimista. Toki se kaikkein tärkein ESG-palvelussa on asiantuntijoiden tuottama kirjallinen sisältö, mutta rikastetun sisällön avulla opittava asia esitellään käyttäjälle tehokkaasti.

Heti, helposti ja nopeasti

Tiedon pitää nykyään olla tarjolla ja omaksuttavissa heti, helposti ja

nopeasti. Verkko-oppimisessa tämä niin sanotun mikro-oppimisen ideologia löi läpi noin kymmenen vuotta sitten Yhdysvalloissa. Nyt ajattelutapa on rantautunut myös Suomeen.

Mikro-oppimisen ideologian mukaan koulutussisältö pitää olla pilkottuna lyhyisiin, sisällöllisesti autonomisiin 3–8 minuutin osiin. Sisältöjä pitää voida käyttää muun työn ohessa, ja oppisen tulee tapahtua nopeasti.

ESG-palvelu hyödyntää samaa oppimisen ideologiaa. Sisältö on nopeasti omaksuttavaa ja rikastettu kuvilla, videoilla ja muilla graafisilla elementeillä. Sisältö on pilkottu lyhyisiin asiantuntijoiden artikkeleihin, joista on helppo siirtyä seuraavaan saman aiheen artikkeliin. Palvelussa on myös huomioitu perinteisempi tapa liikkua, ja mukana on kirjaimainen sisällysluettelo.

Avautuu vuoden lopussa

ESG-palvelu on suunnattu kaikille, jotka tarvitsevat tietoa vastuullisuudesta, ja se sopii yhtä hyvin sekä aiheeseen vasta tutustuville että jo niille, jotka ovat pidempään työskennelleet vastuullisuusasioiden parissa.

Uusi ESG-palvelu avautuu vuoden vaihteeseen mennessä ST-Akatemian verkkopalvelussa. ESG-palvelu päivittyy jatkuvasti ja tarjoaa mahdollisuuden pysyä ajan hermolla vaivatta. ■

3x3

näkemyistä talouspolitiikasta

Profiitti-lehti kysyi yritysten edunvalvojilta kolme kysymystä seuraavan vaalikauden odotuksista. Elinkeinoelämän keskusliiton toimitusjohtaja Jyri Häkämies, Perheyritysten liiton toimitusjohtaja Minna Vanhala-Harmanen ja Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen linjaavat keinoja varmistaa Suomen menestyminen seuraavalla vaalikaudella.

TEKSTI **Sarianna Toivonen**

Suomi valmistautuu huhtikuussa pidettäviin eduskuntavaaleihin kriisien täyttämän vaalikauden jälkeen. **Sanna Marinin** (sd.) hallituksen kautta leimasi koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä seuranneet energia-ongelmat Euroopassa.

Hallitus ei saanut tavoitteidensa mukaisesti julkista taloutta tasapainoon, vaan kasvatti budjetin alijäämää. Oppositiopuolueet, kuten kokoomus ja perussuomalaiset, ovat haastaneet hallitusta esimerkiksi vaatimalla sekä veronalennuksia että menokuria.

Keskustelu talouspolitiikasta ja sen suunnasta kiihtyi syksyn aikana, kun inflaatio voimistui. Keskuspankit eri puolilla maailmaa kiristivät rahapolitiikkaa ohjaus-

korkojen nostoilla, mikä säteilee myös valtionvelan korkoihin.

Euroopassa seurataan silmä kovana Saksan talouden kehitystä, sillä euroalueen talousveturin ajautuminen taantumaan tuntuisi koko mantereella. Muiden muassa Nordea ja Etna ennustavat Suomen talouskasvun pysähtyvän vuonna 2023.

Profiitti-lehti pyysi elinkeinoelämän järjestöiltä näkemyksiä menneestä hallituskaudesta sekä näkemyksiä keinoista, joilla tuleva hallitus voisi varmistaa Suomen menestystä. Kolmeen kysymykseen vastasivat EK:n toimitusjohtaja **Jyri Häkämies**, Perheyritysten liiton toimitusjohtaja **Minna Vanhala-Harmanen** sekä Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja **Mikael Pentikäinen**.

1.

Millaisen talouspoliittisen perinnön seuraava hallitus mielestäsi saa Sanna Marinin (sd.) hallitukselta?

2.

Mitkä ovat tärkeimmät asiat tai uudistukset (korkeintaan kolme), jotka seuraavan hallituksen tulisi Suomen talouden menestymisen varmistamiseksi toteuttaa?

3.

Mikä olisi ja miksi mielestäsi paras mittari, jolla seuraavan hallituksen talouspolitiikan onnistumista tulisi mitata?

34

TALOUSPOLITIIKKA

PERHEIRITYSTEN LIITON
TOIMITUSJOHTAJA
MINNA VANHALA-HARMANEN:

Kuva Perheyritysten Liitto

”Huomiota työvoimaan, kasvuun ja omistamiseen”

1.

Seuraava hallitus saa hoidettavakseen vahvasti velkaantuneen valtion, jossa jatkossakin väestön vanhene-
misen johdosta merkittävä ja jatku-
vasti kasvava kuluerä tulee olemaan
sosiaali- ja terveysmenot. Tämä
haastaa seuraavan hallituksen
vahvaan priorisointiin kulujen osalta.
Taloudenpidossa on myös omak-
suttu uusia tapoja, joissa aiemmin
sovitut budjettiraamit eivät enää ole
sitovia, eikä uusien kuluerien paik-
kaamiseksi tarvitse hakea säästöjä
toisaalta. Vanhat periaatteet tulee
ottaa uudelleen käyttöön ja asettaa
odotukset uusien kuluvausten
osalta sen mukaisesti.

2.

Kolme tärkeintä asiaa ovat:

- 1)** Työvoiman saatavuuden varmistaminen sekä työn kannustavuutta lisäämällä että kansainvälistä rekrytointia tehostamalla
- 2)** Investointien ja yritysten kasvun tukeminen: ennustettava yhtiöverotus ja panostukset tutkimus- ja kehitystoimintaan
- 3)** Suomalainen omistaminen: maltillinen omistamisen verotus – osinko- sekä perintö- ja lahjaverouudistukset.

3.

Taloukasvu, työllisyys, veroaste, uusien yritysten lukumäärä – kaikki ovat hyviä mittareita, mutta erityisesti Suomi jää muista maista jälkeen keskisuurten kasvajayritysten määrässä.

Kilpailu maailmalla tiukkenee, joten pärjätäkseen kansainvälisessä kilpailussa yrityksen tulee olla riittävän suuri. Nyt näitä 50–499 henkeä työllistäviä yrityksiä, joista merkittävä osa on perheyrityksiä, on Suomessa vain 3 500, mikä vastaa noin yhtä prosenttia yrityskannasta.

Näiden keskisuurten kasvajayritysten liikevaihto, työllistävyys ja innovaatio-toiminta ovat kuitenkin aivan eri tasolla. Esimerkiksi niiden osuus yksityissektorin työpaikoista on 28 prosenttia ja liikevaihdosta 30 prosenttia. Keskisuurten kasvajayritysten merkitys on jo nyt vaikuttava, mutta potentiaalia olisi vielä paljon enempään.

Nostamalla keskisuurten yritysten osuus yhdestä prosentista kahteen vankistaisi Suomen taloutta merkittävästi. Se olisi hyvä mittari seuraavalle vaalikaudelle.

Pärjätäkseen kansainvälisessä
kilpailussa yrityksen tulee
olla riittävän suuri.

”Tarvitsemme kasvuohjelman ja sopeutustoimia”

1.

Perintö on vaatimaton. Olosuhteet ovat toki olleet viime vuosina poikkeuksellisen vaikeat, mutta emme voi olla tyytyväisiä julkisen talouden tilaan eikä Suomen talouden ennustettuun kasvuun.

Suomi velkaantuu liian kovaa tahtia, mikä vaikeuttaa selviämistä tulevista kriiseistä ja ikääntyvän väestön hoidosta. On varmaa, että kriisejä on vastakin.

Meillä on myös paljon tekijöitä, jotka jarruttavat yritysten investointeja, mm. työvoimapula lähes alalla kuin alalla. Näitä ongelmia pitäisi korjata, jotta suomalaiset yritykset investoisivat enemmän Suomeen.

2.

Tarvitsemme kasvuohjelman, jolla parannetaan yrittämisen olosuhteita ja vahvistetaan yrittäjien kannustimia kasvattaa yrityksiään. Tähän kuuluu huolenpito verotuksen kilpailukyvyistä sekä yrityslainsäädäntö- ja työmarkkinauudistuksia.

Tarvitsemme sopeutustoimia, joilla Suomen julkisia menoja sopeutetaan siihen, mitä taloutemme kantaa. Emme voi elää vuositokulla yli varojemme lisävelkaa ottaen. Olennaista on myös vahvistaa kilpailua ja vähentää julkisen sektorin elinkeinotoimintaa, joka syö tilaa yritysten kasvulta ja tuhlaa usein veronmaksajien rahaa.

3.

Tärkein yksittäinen mittari on kansantalouden kasvu, koska se vaikuttaa niin laajalti, mm. julkiseen talouteen. Olemme tällä hetkellä OECD:n lähivuosien kasvunusteen peränpitäjä. Se on kestävätilanne.

Jotta Suomi voi huolehtia kansalaisistaan ja turvallisuudestaan, tarvitsemme selvästi vahvempaa mutta myös ympäristönäkökulmasta kestävä kasvua.

Kuva Johanna Erjonselto

Tarvitsemme
vahvempaa mutta myös
ympäristönäkökulmasta
kestävää kasvua.

36

TALOUSPOLITIIKKA

Kuva EK

Sotea tulisi uudistaa niin, että kustannusnousua pystytään leikkaamaan digitalisaatiota edistämällä.

EK:N TOIMITUSJOHTAJA JYRI HÄKÄMIES:

”Velkaantuminen pitää saada katkaistua ja työllisyyttä tulee kohentaa”

1.

Velkaperintö on raskas ja vaatii seuraavilta hallituksilta kovia päätöksiä. Velkaantuminen pitää saada katkaistua. Myös rakenteelliset uudistukset ovat jääneet vajaiksi kuten soten kustannustehokkuus ja työmarkkinauudistukset.

2.

Sotea tulisi uudistaa niin, että kustannusnousua pystytään leikkaamaan digitalisaatiota edistämällä ja hyödyntämällä yksityisiä palveluja. Työllisyyttä tulee kohentaa työttömyys-turvaa uudistamalla ja työperäistä maahanmuuttoa edistämällä.

3.

Parhaat mittarit seuraavan hallituksen talouspolitiikan mittaamisessa ovat työllisyyden kehitys ja velkaantumisen katkaisu eli velkasuhde. ■

Yrityksen toiminnan jatkuvuus on tärkeää

Erilaiset ulkoiset ja sisäiset tekijät saattavat uhata yrityksen mahdollisuuksia jatkaa toimintaansa. Yritysjohdolla ja tilintarkastajalla arvioivat tilinpäätöksen laatimisen ja tilintarkastuksen yhteydessä, onko toiminnan jatkuvuus uhattuna. Molemmat huolehtivat omalta osaltaan siitä, että yrityksen sidosryhmät saavat asiasta totuudenmukaisen kuvan.

TEKSTI Riitta Laine

Yrityksillä on tärkeä rooli yhteiskunnassa työllistäjinä, tuotteiden ja palveluiden tuottajina ja veronmaksajina. Erilaiset ulkoiset

ja sisäiset tekijät saattavat uhata niiden toiminnan jatkuvuutta. Yksi yleisimmistä toiminnan jatkumista uhkaavista asioista on se, etteivät rahat enää riitä toiminnan pyörittämiseen, kuten laskujen ja palkkojen maksamiseen. Erilaiset ulkopuoliset syyt, kuten pakotteet, energian ja raaka-ainoiden hintojen nousu ja saatavuusongelmat, työvoimapula sekä tuotteiden tai tuotantoprosessien tekninen vanhentuminen voivat vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen, tai se voi joutua vaikeuksiin isojen kertaluonteisten kulojen, kuten vahingonkorvausten, vuoksi. Toiminnan jatkuvuus voi vaarantua myös esimerkiksi lainsäädännön muuttuessa tai emokonsernin päätösten vuoksi.

Sidosryhmät tarvitsevat tietoa yritystoiminnan jatkuvuudesta

Yrityksen sidosryhmät tarvitsevat sen taloudellisesta tilanteesta luotetta-

vaa tietoa. Yksi tärkeimmistä taloudellisen tiedon lähteistä on tilinpäätös. Sidosryhmät arvioivat sen ja sen pohjalta laskettujen tunnuslukujen avulla menneen tilikauden tulosta ja taloudellista asemaa, mutta myös toiminnan jatkuvuutta.

Pankit ja muut rahoittajat arvioivat tilinpäätöstietojen ja tunnuslukujen avulla rahoituksen jatkamista. Ne ovat voineet sisällyttää lainaehtoihin tunnuslukuihin perustuvia erityisehtoja, joita seurataan. Pitkäaikainen laina voi erityisehtojen rikkoutuessa muuttua kokonaan lyhytaikaiseksi, jolloin se on maksettava pois seuraavan tilikauden aikana.

Yhä useammin rahoituksen saamiseen tai hintaan voivat vaikuttaa myös yrityksen vastuullisuustoimet – erityisesti ilmastonmuutoksen estämiseksi. Vastuullisuusasiat eivät juurikaan näy vielä tilinpäätöksistä, mutta niilläkin voi olla vaikutusta talouteen ja toiminnan jatkuvuuteen.

Mutkin sidosryhmät voivat olla kiinnostuneita yrityksen kyvystä jatkaa toimintaansa. Ne saattavat pohtia muun muassa sitä,

- kannattaako yritykselle toimittaa tavaraa velaksi,

- kannattaako yrityksen kanssa tehdä pitkäaikainen sopimus, pystyykö se täyttämään veloitteensa sopimuksen loppuun saakka,
- onko yritys tai sen liiketoiminta kiinnostava ostokohde sekä sitä
- onko yritys turvallinen työnantaja vielä vuoden päästä.

Myös näille sidosryhmille tilinpäätös on usein tärkein tietolähde.

Johto vastaa yrityksen taloudesta ja riittävien tietojen antamisesta

Johtolla on paras tieto tilikauden ja sen päättymisen jälkeisistä tapahtumista, olosuhteista sekä toiminnan jatkuvuutta mahdollisesti uhkaavista tekijöistä. Sillä voi olla tietoa myös vahingonkorvausvaateista tai lakimuutoksista, joilla on merkittävä vaikutus yritykseen, sekä rahoittajien kanssa käytävistä keskusteluista koskien rahoituksen jatkumista.

Johto käyttää tietojansa tilinpäätöksen laatimisessa. Tilinpäätöksen tulee antaa totuuden mukainen eli oikea ja riittävä kuva yrityksen menneestä ajasta koskevasta taloudellisesta suoriutumisesta, sekä yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Oikeaan

Taloudellista tilannetta
ja toiminnan jatkuvuutta
uhkaaviin ongelmiin on
puututtava ajoissa.

- ja riittävään kuvaan kuuluu se, että toiminnan jatkuvuuteen liittyvän taloudellisen epävarmuuden tulee näkyä tilinpäätöksessä.

Tilinpäätöstä laadittaessa oletus on yleensä, että toiminta jatkuu toistaiseksi – vähintään 12 kuukautta. Jos tämä oletus ei johdon mielestä sovellu, pitää tilinpäätös laatia muulla periaatteella ja kertoa asiasta liitetiedoissa sekä huomioida asia omaisuuserien tasearvoissa.

Jos toiminnan jatkuvuuden periaate soveltuu, mutta jatkuvuuteen liittyy merkittävää epävarmuutta, pitää epävarmuudesta oikean ja riittävän kuvan antamisen varmistamiseksi antaa riittävät liitetiedot. Niissä epävarmuustekijät kuvataan vaikutusarvioineen yrityksen itsensä näkökulmasta – viittaukset esimerkiksi yleiseen taloustilanteeseen eivät anna lisäarvoa.

Johto voi joskus haluta jättää tiedossaan olevan jatkuvuutta uhkaavan asian kertomatta tilinpäätöksessä. Olennaisen tiedon tahallinen esittämättä jättäminen tai vääristely voidaan kuitenkin katsoa taloudellisen tiedon vääristelyksi eli väärinkäytökseksi. Tilinpäätöstieto on olennainen, jos sillä voidaan arvioida olevan vaikutusta sidosryhmien päätöksentekoon. Sidosryhmillä on oikeus saada yrityksestä luotettavaa taloudellista tietoa tilinpäätöksen muodossa – osakeyhtiöiden tilinpäätökset ovat julkisia.

Johdon pitää olla ajan tasalla yrityksen taloudellisesta tilanteesta myös tilikauden aikana voidakseen muun muassa seurata lainojen erityisehtoja ja yrityksen oman

pääoman riittävyyttä. Taloudellista tilannetta ja toiminnan jatkuvuutta uhkaaviin ongelmiin on puututtava ajoissa!

Tilintarkastaja raportoi jatkuvuuden merkittävästä vaarantumisesta

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan pitää antaa tilintarkastuskertomuksessa tarpeelliset tiedot seikoista, jotka voivat antaa olennaista aihetta epäillä yrityksen kykyä jatkaa toimintaansa. Tarkempia vaatimuksia toiminnan jatkuvuuden arvioinnista annetaan kansainvälisissä tilintarkastusstandardeissa – erityisesti ISA 570 Toiminnan jatkuvuus –standardissa. Toiminnan jatkuvuuden arviointi ja raportointi ovat tärkeä osa tilintarkastusta, vaikka tilintarkastus

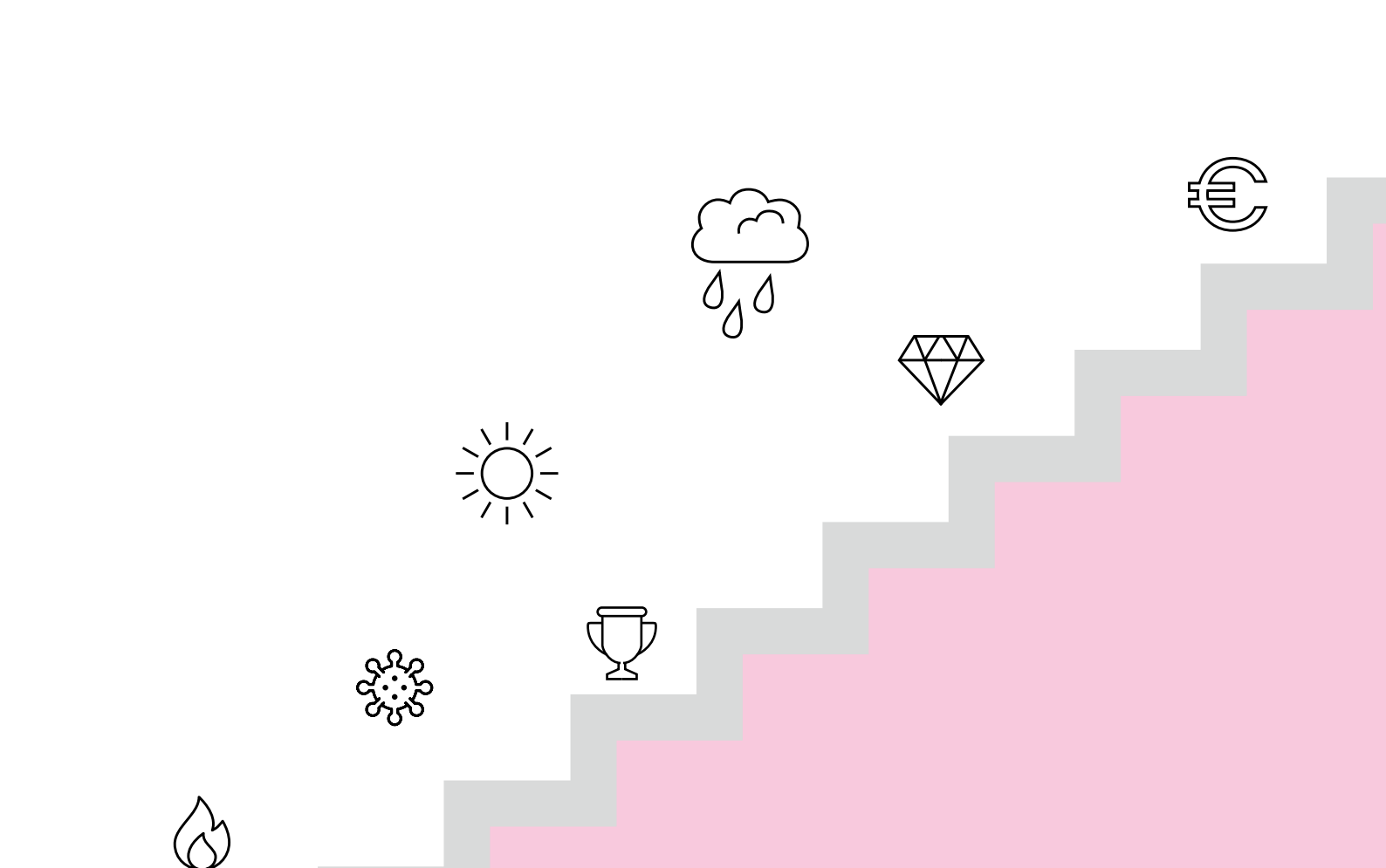
kohdistuuakin menneitä aikaa koskevaan taloudelliseen informaatioon eli päättyneen tilikauden tilinpäätöksen ja kirjanpitoon, sekä hallintoon.

Tilintarkastajan tavoitteena on varmistua siitä,

- onko tilinpäätös ollut asianmukaista laatia jatkuvuuden periaatteella
- onko tilintarkastuksessa havaittu sellaisia tapahtumia tai olosuhteita, jotka saattavat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa, sekä
- onko merkittävästä epävarmuudesta annettu riittävät tiedot tilinpäätöksessä.

Hän kiinnittää huomioita myös muun muassa omaisuuserien asianmukaiseen arvostamiseen ja velkojen ja vastuiden täydellisyyteen tilinpäätöksessä, oman pääoman riittävy-

Tilintarkastajilla
on osaamista auttaa
asiakasta toiminnan
jatkuvuuteen
liittyvissä
haasteissa.

teen ja sen menettämisen rekisteröimiseen. Hän analysoi tilinpäätöksen lukuja ja niiden pohjalta laskettuja tunnuslukuja sekä varmistuu siitä, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudesta.

Kaikilla näillä asioilla voi olla vaikutusta tilintarkastajan raportointiin eli tilintarkastuskertomukseen, joka yrityksen tilinpäätöksen lailla on julkinen asiakirja. Sidosryhmät saavat siis arvokasta tietoa yrityksen toiminnan jatkuvuudesta sekä tilinpäätöksestä että tilintarkastuskertomuksesta.

Tilintarkastajalla ei ole kristallipalloa, vaan hänen arvionsa yrityksen toiminnan jatkuvuudesta perustuu johdon omaan arvioon, johdon kanssa käytyihin keskusteluihin, kirjanpito-, tilinpäätös- ja hallintoaineiston läpikäymiseen sekä kokemukseen ja käsitykseen muun muassa asiakkaan toimialasta ja muutoksista lainsäädännössä. Paras tieto yrityksen tilanteesta on johdolla, mutta tilintarkastaja voi haastaa johdon arvioita. Tilintarkastajilla on myös osaamista auttaa asiakasta

erilaisissa toiminnan jatkuvuuteen liittyvissä haasteissa erityisesti, jos ne liittyvät rahoitukseen, kannattavuuteen ja raportointiin.

Sekä yritysjohdon että tilintarkastajan on syytä suhtautua tilinpäätös- ja tilintarkastusnormiston vaatimuksiin sekä sidosryhmien tiedonsaantioikeuteen vakavasti ja panostaa tilinpäätöksen oikeellisuuteen ja asianmukaiseen raportointiin myös vaikeissa tilanteissa, kuten toiminnan jatkuvuuden ollessa vaarantunut. ■

Riitta Laine
KHT

Tilintarkastus-
asiantuntija, Suomen
Tilintarkastajat ry

Poikkeus mahdollinen

Pienten tilintarkastusyhteisöjen ei välttämättä tarvitse järjestää sisäistä ilmoituskanavaa.

TEKSTI **Jarkko Raitio**

Tilintarkastusyhteisöllä pitää lähtökohtaisesti olla sisäinen ilmoituskanava epäilyksistä ilmoittamiselle. Tilintarkastusyhteisöihin kohdistuvaa ilmoituskanavasääntelyä on tilintarkastuslaissa, rahanpesulaissa ja (ehdotetussa) ilmoittajansuojelulaissa. Kokonaisuutena ilmoituskanavia koskeva sääntely vaikuttaa osin päällekkäiseltä ja joiltain osin epäjohdonmukaiselta.

Olisiko perusteltua, että tilintarkastajien osalta lähtökohdaksi otettaisiin ilmoittajansuojeludirektiivin (EU 2019/1937) kansallisessa täytäntöönpanossa (HE 147/2022) esitetty? Jos tämä lähestymistapa hyväksyttäisiin, niin ilmoituskanavasääntely rajattaisiin kosemaan tilintarkastajista tilintarkastusyhteisöjä ja näistä alle 10 henkilöä työllistävät tilintarkastusyhteisöt voisivat hakea poikkeusta sisäisen ilmoituskanavan järjestämiselle.

Tilintarkastuslaki on sanamuodoltaan tiukin

Tilintarkastuslain (1141/2015) 4:13.1:n mukaan tilintarkastajan on järjestettävä palveluksessaan oleville henkilöille sisäinen menettely, jolla varmistetaan, että kyseiset henkilöt voivat nimettömästi ilmoittaa tilintarkastusta koskevan sääntelyn rikkomisepäilyistään. Tilintarkastuslain sanamuodon mukaan kyseinen säännös velvoittaa kaikkia tilintarkastajia.

Säännöksessä ei esimerkiksi tehdä rajausta, että se koskisi vain tilintarkastusyhteisöjä. Eduskunnan talous-

valiokunta otti asiaan kuitenkin mietinnössään kantaa ja totesi, että koska tilintarkastajien toiminnan laajuus ja monimutkaisuus vaihtelevat hyvin paljon, tulisi tämä ottaa huomioon menettelyä luotaessa (TaVM 16/2016: 7).

Rahanpesulaista löytyy joustoa

Rahanpesulain (444/2017) 7:8.1 mukaan tilintarkastajalla on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa sen sisällä riippumattoman kanavan kautta rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten epäilystä rikkomisesta.

Tilintarkastajalla ei kuitenkaan tarvitse olla edellä tarkoitettuja menettelytapoja, jos tilintarkastajia valvova patentti- ja rekisterihallitus päättää tilintarkastajan rahanpesulain mukaisen riskiarvion perusteella, että patentti- ja rekisterihallituksen ilmoituskanava on riittävä ilmoitusvelvollisen koko, toiminta ja sen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit huomioon ottaen.

Yleislakina ilmoittajansuojelulaki

Eduskuntakäsittelyssä oleva ehdotus ilmoittajansuojelulaiksi (HE 147/2022) on yleislaki, jolla täydennetään erityissääntelyä. Tilintarkastajiin kohdistuvan sääntelyn osalta tämä tarkoittaa, että tilintarkastuslaki ja rahanpesulaki ovat erityissääntelyä, jotka syrjäyttävät ilmoittajansuojelulain niiden ollessa ristiriidassa keskenään. HE 147/2022

Tilintarkastuslaki ja rahanpesulaki ovat erityissäätelyä, jotka syrjäyttävät ilmoittajansuojelulain niiden ollessa ristiriidassa keskenään.

mukaan ehdotettavan ilmoittajansuojelulain tavoitteena on, että ilmoittaja, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja.

Ilmoittajansuojelulakia koskevassa hallituksen esityksessä käsitteellään tilintarkastajien ilmoituskanavan tilannetta. Esityksen mukaan alkuvuoteen 2022 mennessä patenti- ja rekisterihallitukselle on tullut alle kymmenen kappaletta tilintarkastusyhteisöiltä poikkeuspyyntöjä sisäisen ilmoituskanavan järjestämisvelvollisuudesta. Patenti- ja rekisterihallituksen arvion mukaan on kuitenkin

oletettavaa, että tällä hetkellä Suomessa toimivista 69 tilintarkastusyhteisöstä suurin osa tulee pyytämään poikkeusta.

Keskeisimpänä syynä poikkeuspyyntöihin pidetään sitä, että tilintarkastusyhteisöjen henkilöstömäärä on niin pieni eli alle 10 työntekijää, eikä sisäisen riippumattoman ilmoituskanavan järjestäminen siksi olisi tarkoituksenmukaista.

Säätelykokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus

Kun huomioidaan tilintarkastuslain 4:13.1:n taustalla oleva tilintarkastusdirektiivi (2014/56/EU), jossa ilmoituskanavavelvoite kohdistetaan nimenomaisesti tilintarkastusyhteisöihin (30 e artikla 3 kohta) ja edellä mainittu talousvaliokunnan kannanotto (TaVM 16/2016) sen puolesta, että ilmoituskanava-asiassa pitäisi huomioida myös tilintarkastajan toiminnan laajuus ja monimutkaisuus, niin olisiko perustelua, että rahanpesulain ja tulevan ilmoittajansuojelulain tarjoamat huojennukset hyödynnettäisiin myös tilintarkastuslain ilmoituskanavasäätelyä sovellettaessa?

Lainsäädännön tarkoituksena on toisaalta tarjota työntekijöille oikeuksia tehdä turvallisesti ilmoitus sisäistä ilmoituskanavaa hyödyntäen, mutta hyvin pienessä yhteisössä sellaisen toteuttaminen ei välttämättä aja tarkoitustaan eikä ole oikein mahdollistakaan. ■

Jarkko Raitio

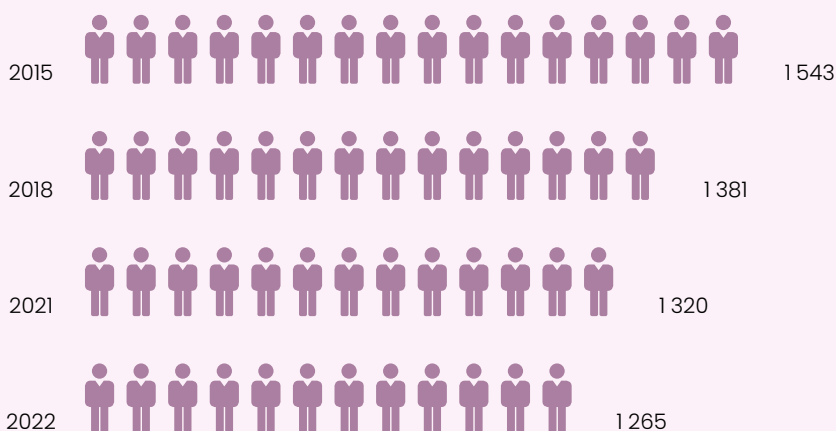

Asiantuntija,
Suomen
Tilintarkastajat ry

Mitä tiedämme tilintarkastajista?

Tilintarkastajia on Suomessa yli 1 200, ja he tarkastavat vuodessa 122 000 tilinpäätöstä. Profiitti-lehti tutki tilastoja ja selvitti myös tilintarkastajien yleisimmät etunimet.

KOONNUT **Jarkko Raitio**

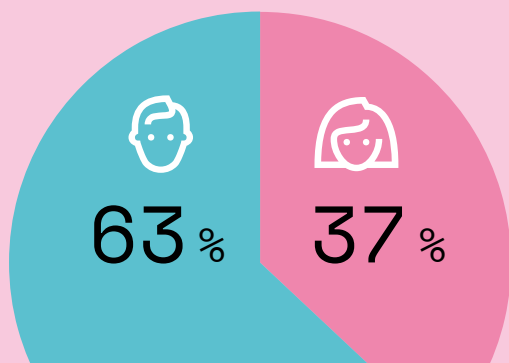
1 265

-18%

Tilintarkastajia on Suomessa 1 265. Tieto on Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastajahausta marraskuulta 2022. Luku pitää sisällään kaikki luonnolliset henkilöt, joilla on HT-tilintarkastajan pätevyys.

PRH:n markkinaseurantaraporttien mukaan tilintarkastajien määrä on ollut hienoisessa laskussa vuodesta 2015 lähtien. Vuonna 2015 tilintarkastajia oli 1 543. Tilintarkastajien määrä on seitsemässä vuodessa vähentynyt 18 prosenttia.

Tilintarkastajissa on enemmän miehiä kuin naisia. Vaikka naisten määrä on Suomen Tilintarkastajat ry:n jäsenistössä viime vuosina noussut, 63 prosenttia jäsenistä on miehiä.

122 000

Tilintarkastajat tekevät vuositason 122 000 tilintarkastusta. Tilintarkastusvelvollisten yritysten ja muiden yhteisöjen tilinpäätökset tarkastetaan vuosittain. Suurin osuus tilintarkastuksista tehdään osakeyhtiöihin, mutta myös useampi tuhat asunto-osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, yhdistys ja säätiö on vuosittain tilintarkastuksen kohteena.

Tilintarkastajien yleisimmät etunimet

Miehet		Naiset	
Mikko	24	Anne	13
Timo	21	Päivi	12
Jukka	19	Heidi	10
Antti	17	Johanna	10
Juha	17	Tiina	10

50-vuotias

Suomen Tilintarkastajat ry:n jäsenilastoista selviää, että tilintarkastajien keski-ikä on 50 vuotta. Tilintarkastusyhteisössä toimivien keski-ikä on 45 vuotta, ja yksintoimivien keski-ikä on 59 vuotta.

Valtaosa tilintarkastajista kuuluu tilkkareiden omaan yhdistykseen Suomen Tilintarkastajat ry:hyn. Yhdistyksellä on tilintarkastajajäseniä kaikkiaan 1176. Jäsenistä 44 prosenttia työskentelee viidessä suurimmassa tilintarkastusyhteisössä. Muissa tilintarkastusyhteisöissä töissä on 20 prosenttia tilintarkastajajäsenistä. Yksintoimivia tai ei-tilintarkastusyhteisömuodossa toimivia on 36 prosenttia tilkkarijäsenistä.

93%

64%

Enemmistö tilintarkastajista työskentelee tilintarkastuslain tarkoittamissa tilintarkastusyhteisöissä, joita on 69 kappaletta. Lukumääräisesti yhteisöissä oli töissä 805 tilintarkastajaa eli 64 prosenttia tilkkareista. Näistä valtaosa työskenteli seitsemässä suurimmassa tilintarkastusyhteisössä ja alle kolmannes pienemmissä tilintarkastusyhteisöissä.

44

OPISKELIJAKAMPANJA

Opiskelijakampanjalla ALALLE UUSIA OSAAJIA

On aika pyyhkiä tilintarkastuksesta pölyt ja houkutella uusia osajia alalle. Suomen Tilintarkastajat ry kampanjoi tilintarkastuksen tarpeellisuudesta, monipuolisuudesta ja luotettavuudesta opiskelijakohderyhmille sosiaalisessa mediassa vuodenvaihteen yli.

TEKSTI **Henna Ristikangas**

Tilintarkastusalaa vaivaavat yhä pölyttyneet ennakkoluulot ja väärät oletukset työnkuvasta. Joko mielikuva tilintarkastajan työstä on rajoittunut, jopa vääristynyt tai siitä ei oikeastaan tiedetä mitään. Tilkkarin työ pitää sisällään paljon muuta kuin yksinäistä numeroiden pyörittelyä; se vaatii monipuolista osaamista ja ymmärrystä esimerkiksi tilinpäätöksistä, kirjanpidosta ja verotuksesta sekä hyviä vuorovaikutustaitoja.

Patentti- ja rekisterihallituksen tekemän markkinointiseurantaraportin mukaan Suomessa oli 1 320

tilintarkastajaa viime vuonna. Tilintarkastajien määrä on ollut laskussa vuodesta 2015. Kuudessa vuodessa tilintarkastajien määrä on laskenut 15 prosenttia. Tilintarkastusyhteisöt käyvät jatkuvaa kilpailua alan osajista, alalle siis todella pitää houkutella innokkaita tulevaisuuden tekijöitä!

Tähän tunnettuustyöhön on nyt myös Suomen Tilintarkastajat ry lähentynyt. Käynnistimme marraskuussa opiskelijoille suunnatun kampanjan, jonka tarkoituksena on jakaa tietoa tilintarkastusalasta, tuoda työn monipuolisia, houkuttelevia ominaisuuksia paremmin tietoisuuteen ja lisätä alan kiinnostavuutta.

Alalle on lisätty uusia osajia, kuten klassinen pikkumusta mekko tai aina tyylikäs musta puku, myös tilintarkastus on tarpeellinen, monipuolinen ja luotettava.

Tilintarkastus on uusi musta

Somekampanjamme pääslogan on *Tilintarkastus on uusi musta*. Sillä, kuten klassinen pikkumusta mekko tai aina tyylikäs musta puku, myös tilintarkastus on tarpeellinen, monipuolinen ja luotettava.

Kampanjan tavoitteena on lisätä alan tunnettuutta, avata tilintarkastajan monipuolista työnkuvaa sekä houkutella alalle uusia osajia. Pääkohderyhmänä ovat noin 19–29-vuotiaat korkeakouluopiske-

Tarpeellinen

Monipuolinen

Luotettava

Tilintarkastus
on uusi musta.

lijat. Julkaisemme viikoittain uutta materiaalia eri kanavissamme ja kampanjaa on tarkoitus pyörittää helmikuulle saakka.

Osana tunnettuustyötä yhdistykselle perustettiin reilu vuosi sitten Instagram-tili. Instagram toimii kampanjan pääkanavana, mutta kampanja levittäytyy laajasti myös muihin kanaviimme, niin sosiaalisessa mediassa kuin verkkosivuillamme. Uutta potentiaalista yleisöä tavoitellaan myös kohdennetun somemaiannon kautta.

Tilintarkastus on *uusi musta* -sloganin viitaten, kampanjan sisällöissä

leikitellään erilaisilla pukeutumiseen liittyvillä termeillä ja teemoilla. Tyylikkaiden mainosvideoiden lisäksi kampanja pitää sisällään erilaisia uratarinoita, tarinoita alan opinnoista, tietovisoja, joilla voi testata omaa tietämystään alasta, sekä muita alan houkuttelevuuteen keskittyviä sisältöjä.

Kampanjan tueksi teetettiin myös esite opiskelijoille ja alasta kiinnostuneille. Esite sisältää muun muassa tietoa tilintarkastuksen opintopolusta ja työmahdollisuuksista, henkilöhaastatteluja sekä muita ajankohtaisia teemoja. Uran monipuolisista

Kampanjan

sisällöissä

leikitellään

erilaisilla

pukeutumiseen

liittyvillä

termeillä ja

teemoilla.

opiskelu- ja työmahdollisuuksista kerrottiin myös 16. marraskuuta järjestetyssä opiskelijatilaisuudessa. Tilaisuuden tallenne on katsottavissa verkkosivuillamme tilintarkastajat.fi.

Jotta saamme jaettua tilintarkastuksen ilosanomaa ja tavoitettua uusia, potentiaalisia tilikkareita mahdollisimman laajasti, toivoisimme, että myös tilintarkastusyhteisöt jakaisivat kampanjan materiaaleja myös omissa kanavissaan.

Tehdään yhdessä tilintarkastusalasta tunnettu ja haluttu! ■

K O L U M N I

Osakesijoittaja ja härän vuosi 2023

Vuosi lähestyy loppuaan. On aika sulkea kirjat, muistella mennyttä ja sitten suunnata katse tulevaan. Mitä kristallipallo lupaa osakesijoittajalle ensi vuodeksi?

Historian kirjoihin vuosi 2022 jää sodan, energiakriisin ja korkean inflaation vuotena. Nollakorkojen aika päättyi, ja kuten usein ennenkin, korkojen noustessa osakekurssit laskivat. Laskumarkkinaa kutsutaan karhumarkkinaksi. Kulunutta vuotta on vietetty osakemarkkinoilla pääosin karhumarkkinoiden molli-voittoisissa merkeissä.

Lokakuussa tehdyssä sijoittajabarometrissä yksityissijoittajista 27 prosenttia uskoi osakekurssien nousevan seuraavien kuuden kuukauden aikana, 25 prosenttia arvioi osakemarkkinoiden pysyvän ennallaan ja jopa 48 prosenttia arvioi osakekurssien laskevan. Sanotaan, että mitä pessimistisempiä muut sijoittajat ovat, sitä parempi aika on sijoittaa. Kun kaikki mahdolliset tulevaisuuden uhkakuvat on hinnoiteltu sisään osakekurssiin, markkina yllättää sijoittajat iloisesti ja on uuden nousun aika.

Keskuspankkien valtakausi jatkuu edelleen. Sijoittajat seuraavat ahkerasti erityisesti Yhdysvaltain keskuspankin Fedin liikkeitä. Huono uutinen työllisyystilanteesta tai talouskasvun heikentymisestä voi kääntää osakekurssit nousuun, kun sijoittajat ennakoivat negatiivisten uutisten saavan keskuspankin muuttamaan korkopolitiikkaansa löyhemmäksi.

Vaikka reaali talous vielä sukeltaa, osakesijoittajat katsovat eteenpäin. Kunhan keskuspankit saavat koronnostoilla inflaation aisoihin, seuraavaksi on aika laskea taas korkoja. Tätä osakesijoittajat odottavat innoissaan.

Ensin on selvittävä talvesta ja energiapulasta. Energiakriisi ja inflaatio muistuttavat 1970-lukua. Silloin menestyneitä sijoituskohteita olivat kulta, öljy

ja arvo-osakkeet. Mikäli taantuma jatkuu pidempään, moni suosii suhdanneriippumattomampia aloja kuten lääketieteellisuutta. Osa taas katsoo jo eteenpäin odottaen seuraavaa noususuhdanetta. Tällöin houkuttelevia kohteita ovat sykliemmät osakkeet, jotka menestyvät heti talouskasvun kiihtyessä.

Vuodesta 2023 tulee karhun ja härän kamppailu. Parhaassa tapauksessa pysyvä rauha palaa Eurooppaan, hintatasot normalisoituvat, keskuspankit rauhoittuvat ja työllisyystilanne säilyy hyvänä. Lähes miljoona suomalaista omistaa pörssiosakkeita. He ovat odottaneet kärsivällisinä läpi laskumarkkinan toivoen uutta nousua, pitkäkestoista ylöspäin hyökävää härkämarkkinaa.

Osakesijoittajat ovat olleet hermostuneita, joka on näkynyt tavallista suurempana kursien heiluntana. Samaa voi ennustaa myös ensi vuodelle. Kiinalaisessa horoskoopissa vuonna 2023 alkaa jäniksen vuosi. Toivottavasti ensi vuodesta ei osakemarkkinoilla tule pelkkää edestakaisin hyppelemistä.

Toimintaympäristössä on ollut niin paljon muutoksia, että on erittäin tärkeää, ettei poliittisilla päätöksillä aiheuteta lisää epävarmuustekijöitä ja heikennyksiä osakesäästäjien elämään. Ensi keväällä muodostettavan uuden hallituksen ohjelmalta kaivataan vakautta ja jatkuvuutta. On aika lähteä uuteen kasvuun. ■

Sari Lounasmeri
Pörssisäätiön
toimitusjohtaja

Mitä pessimistisempiä
muut sijoittajat ovat,
sitä parempi aika on
sijoittaa.

Pysy ajan tasalla tuoreimmista uutisista

Julkaisemme aina tuoreimmat uutiset ja kiinnostavat artikkelit verkkosivuillamme tilintarkastajat.fi.

Voit tilata uutiskirjeen sähköpostiisi, niin saat kaikki ajankohtaiset tiedot tilintarkastusalasta koottuna.

Lisäksi saat kutsut tapahtumiimme ensimmäisten joukossa.

Lähetämme uutiskirjeen sinulle noin kerran kuukaudessa.

Kiinnostuksesi mukaan voit tilata myös muita uutiskirjeitä, esimerkiksi Profiitti-lehdestä, jolloin saat ensimmäisenä tietoa tuoreimmasta julkaisusta ja sen sisällöistä.

Uutiskirjeitä pääset tilaamaan osoitteesta uutiskirje.tilintarkastajat.fi

Tervetuloa mukaan sosiaalisen median yhteisöihimme.

Tykkää, jaa, kommentoi ja julkaise somessa!

 @Suomen Tilintarkastajat ry

 @STyhdistys

 @Suomentilintarkastajat

Oppiminen on Rajatonta

IFRS

Palkanlaskenta

Kirjanpito

Kestävä liiketoiminta

Tilinpäätös

Sisäinen laskenta

Verotus

Rajaton-asiakkaana saat kattavan koulutus-
tarjonnan kiinteällä vuosimaksulla!

S

T

ST-AKATEMIA

stakademia.fi/rajaton